

6

SONJA CVETKOVIĆ

**Delatnost Muzičke omladine na području juga Srbije
(od sredine 60-ih do početka 90-ih godina 20. veka)***

U ovom poglavlju razmatra se delatnost Muzičke omladine tokom socijalističkog perioda, u gradovima na jugu Srbije: Nišu, Aleksincu, Pirotu i Dimitrovgradu. Na osnovu do sada sprovedenog istraživanja više različitih izvora (arhivska građa, lokalna periodika, specijalizovana štampa) predstavljeni su podaci o osnivanju, organizacionoj strukturi, rukovodiocima, akcijama i programima lokalnih podružnica ove omladinske organizacije. Aktivnosti i rezultati koje je u procesu približavanja umetničke muzike mladima ostvarila Muzička omladina sagledani su kontekstualno, uzimajući u obzir specifičnosti opšteg kulturnog i muzičkog života većih i manjih urbanih sredina na jugu Srbije u periodu od sredine 60-ih do početka 90-ih godina prošlog veka.

Ključne reči: Muzička omladina Jugoslavije, Muzička omladina Srbije, južna Srbija, Niš, Aleksinac, Pirot, Dimitrovgrad

1. Uvod – muzički život i razvijenost mreže kulturnih i muzičkih institucija u Nišu, Aleksincu, Pirotu i Dimitrovgradu

Početni korak u razmatranju istorijata Muzičke omladine (MO) u gradovima na jugu Srbije podrazumevao je upoznavanje s kulturnim kontekstom i društvenim prilikama koje su pratile nastanak i delovanje ove organizacije u Nišu, Aleksincu, Pirotu i Dimitrovgradu.¹ Nepostojanje profesionalnih institucija do

* Rad je nastao u okviru projekta Ogranka Srpske akademije nauka i umetnosti u Nišu br. 0-10-17: *Muzičko nasleđe jugoistočne Srbije, savremeno stvaralaštvo i obrazovanje ukusa*.

¹ Zbog nedovoljno podataka prikupljenih u ovoj fazi istraživanja, nije bilo moguće detaljnije sagledati aktivnosti MO u pojedinim gradovima južne Srbije: Leskovcu, Lebanu i Vranju. Malobrojne informacije do kojih smo došli odnose se na osnivačku skupštinu MO Leskovca iz 1972. i nekoliko koncertnih nastupa u Leskovcu, Vranju i Lebanu, održanih u prvoj polovini 70-ih godina u organizaciji MO. I pored toga, smatramo da se na osnovu činjenica u vezi s delovanjem MO Niša, Aleksinca, Pirota i Dimitrovgrada, čiji su dometi prikazani kao paradigmatični i više ili manje uspešni primeri mikroistorija u većim i manjim urbanim sredinama, može stvoriti prilično jasna predstava o radu MO na području južne Srbije.

kraja Drugog svetskog rata u najvažnijim aspektima ispoljavanja muzike – obrazovanju i izvodaštvu – zajednička je karakteristika muzičkog života u navedenim gradskim sredinama. Pre 1945. ključne muzičke aktivnosti obuhvatale su: privatne časove muzike, muzičku nastavu u osnovnim školama i gimnazijama, nastupe amaterskih horova, muzičara amatera (solisti i manji instrumentalni sastavi), kao i sporadična gostovanja umetnika iz Beograda u Nišu. Obrazac progresa nametnut novom kulturnom politikom posle Drugog svetskog rata trebalo je da donese promene u pravcu šire kulturne disperzije, što je i dovelo do osnivanja novih institucija „na periferiji” FNR / SFR Jugoslavije. Tako je „kulturna politika regionalizovana i lokalizovana, a sprovedena kroz ustanove koje su delovale na manje kulturne zajednice”.²

Umetničko obrazovanje, stvaranje kulturnih navika i estetsko vaspitanje celokupnog stanovništva provincije, a naročito omladine kao jednog od stubova opštedruštvenog napretka, dominantno je bilo određeno ideološkim usmerenjem države. U socijalističkom društvu, koje je „težilo visokoj, ali ideološki podobnoj i politički vaspitnoj kulturi”,³ glavni punktovi kulturno-prosvetne delatnosti u manjim mestima bili su domovi kulture i omladine, narodni i radnički univerziteti, biblioteke i zavičajni muzeji. To su istovremeno bile institucije koje su pružale neophodnu infrastrukturnu podršku organizacijama MO Aleksinca, Pirota i Dimitrograd, a pod njihovim okriljem najčešće su otvarane i prve muzičke škole.⁴

² Dragana Konstantinović, „Kuće jugoslovenske kulture”, *Kultura* 161 (2018): 71.

³ Ivana Dobrivojević, „Pod budnim okom partije. Kulturni i zabavni život u srpskim gradovima 1945–1955”, *Tokovi istorije* 3 (2012): 135.

⁴ Škola za osnovno muzičko obrazovanje „Vladimir Đorđević” počela je s radom u Aleksincu školske 1966/67. u okviru Radničkog univerziteta, kao istureno odeljenje muzičke škole „Jovan Bandur” iz Pančeva. Od 1973. ova škola dobija dozvolu za samostalan rad i nastavlja da radi kao posebna jedinica Radničkog univerziteta (Tomislav Bratić, *Letopis muzičkog života u Aleksincu 1859–2013* / Aleksinac: Centar za kulturu i umetnost, 2014/, 58). Krajem 1951. godine na inicijativu građana Pirota počela je s radom niža Muzička škola u okviru Kulturno-umetničkog društva „Predrag Bošković Pavle”. Škola se nije finansirala iz opštinskog budžeta, već školarinom koju su plaćali učenici, pa je ovakav pravno neregulisani status onemogućio kontinuitet u njenom radu. Posle prekida, nastava u ovoj školi, u kojoj su postojala četiri odseka (harmonika, klavir, violina i gitara), obnovljena je 1972. godine u pirotskoj Narodnoj biblioteci. Škola, međutim, i dalje nije imala status samostalne obrazovne ustanove, već su učenici završne ispite polagali pred komisijom iz Aleksinačke Muzičke škole „Vladimir Đorđević”. Iako je Dom kulture u Pirotu imao sve uslove za rad muzičke škole, nisu realizovani pregovori s Muzičkom školom iz Niša koji su se ticali otvaranja isturenog odeljenja. Tek je 1992. godine, zalaganjem pijaniste Nikole Rackova, uspostavljena saradnja s Muzičkom školom „Stevan Mokranjac” iz Zaječara, koja je otvorila odeljenje u Pirotu s odsecima za klavir i harmoniku. Prema: Predrag M. Vidanović, *Arhivsko ogledalo prošlosti – pirotski kraj u dokumentima Istorijskog arhiva u Pirotu* (Piro: Istorijski arhiv, 2019), 95.

U Nišu kao najvećem gradu, industrijskom, obrazovnom i kulturnom centru juga Srbije, u periodu nakon 1945. formirana je mreža polivalentnih ustanova kulture (Dom mladih, Dom kulture, Radnički univerzitet),⁵ ali i mreža profesionalno orijentisanih obrazovnih i reproduktivnih institucija, koju su činili niža i srednja Muzička škola (1947, 1949), odeljenje prvog stepena Odseka za muzičku teoriju Muzičke akademije / Fakulteta muzičke umetnosti u Beogradu (1962–1975), Viša muzička škola (1986–2002) i Simfonijski orkestar, koji je do sredine 60-ih godina na teritoriji uže Srbije bio jedini profesionalni simfonijski ansambl u unutrašnjosti.⁶ Značajna uloga u kulturnom uzdizanju stanovništva pripala je i Radio Nišu (1945–2010), koji je emitovao umetničku muziku s ploča i kreirao sopstvene muzičke programe zahvaljujući radijskom orkestru. Podružnice republičkih udruženja ljubitelja muzike, profesionalnih muzičara i muzičkih pedagoga, naime: Društva prijatelja muzike,⁷ Udruženja reproduktivnih umetnika i Udruženja muzičkih pedagoga, omogućile su članstvu iz Niša povezivanje s republičkim centrom i neposrednije uključivanje u rešavanje pitanja od značaja za struku.⁸ Dva niška festivala umetničke muzike – bijenalne

⁵ Dom mladih zvanično je počeo s radom 1971. godine iako su se i pre toga u Centru za estetsko obrazovanje mladih i Centru za kulturu odvijale brojne aktivnosti na planu kulturno-umetničkog animiranja omladine. Sve omladinske organizacije i pokreti objedinjeni su početkom 1974. u Zajednicu omladinskih delatnosti „Josip Kolumbo”, koja je iste godine prerasla u Dom kulture „Josip Kolumbo”. Narodni univerzitet u Nišu osnovan je 1954. godine na inicijativu Sreskog sindikalnog veća. Godinu dana po osnivanju na Univerzitetu je održano nekoliko predavanja u okviru Seminara za muziku („Klasičari u muzici”, „Romantičari u muzici”, „Slovenska muzika” itd.). Od 1969. Narodni univerzitet dobija naziv Radnički univerzitet „Pavle Stojković”. Prema: Milivoje Stefanović (ur.), *Niški leksikon* (Beograd: Službeni glasnik, 2011), 215, 315.

⁶ Istorija profesionalne orkestarske prakse u Nišu započela je 1946. osnivanjem Gradskog orkestra, koji je od 1948. delovao kao sekcija Radio Niša. Osim učestvovanja u radijskom programu, Orkestar je od 1952. nastupao i koncertno kao Gradski simfonijski orkestar Radio Niša, a posle pripajanja Narodnom pozorištu 1953. zajedno s horskim ansamblom postaje Muzička grana Narodnog pozorišta. U samostalnu instituciju pod nazivom Niška filharmonija prerasta 1959. Od 1973. nosi današnji naziv – Niški simfonijski orkestar (up. Sava Petković, *Četrdeset godina Niškog simfonijskog orkestra* /Niš: Narodne novine, 1993/). Vojni orkestar Doma JNA u Nišu takođe je učestvovao u javnom muzičkom životu, nastupajući na prigodnim manifestacijama i proslavama praznika nove socijalističke kulture sećanja.

⁷ Reč je o organizaciji koja je kasnije preimenovana u Muzičku omladinu Jugoslavije (MOJ). U svim normativnim dokumentima MOJ-a, kao i publikacijama posvećenim godišnjicama ove organizacije, godina osnivanja Društva prijatelja muzike smatra se početkom rada MO na prostoru socijalističke Jugoslavije. Detaljnije o tome videti u poglavlju 1 ovog zbornika, kao i u Prilogu zbornika.

⁸ Pododbor Društva prijatelja muzike osnovan je u Nišu 1954. godine. Glavni zadaci Društva odnosili su se na širenje muzičke kulture „prvenstveno među radničkom i srednjoškolskom omladinom, proširenje kruga slušalaca muzičkih koncerata i priredaba, izgrađivanje što pravilnijeg odnosa prema muzici” (Anonim, „Sutra se održava osnivačka skupština Društva prijatelja muzike”, *Narodne novine*, 23. oktobar, 1954, 5). Osnivačkoj skupštini održanoj na Narodnom univerzitetu prisustvovali su: Milutin Radenković, predsednik Društva prijatelja muzike NR Srbije i Dušan Kostić, sekretar. Za predsednika Upravnog odbora niške podružnice izabran je Ilija Marinković,

„Jugoslovenske horske svečanosti” (1966) i godišnje „Oktobarske muzičke svečanosti” (1975, a od 1994. pod imenom „Niške muzičke svečanosti” – NIMUS) uklopila su se u jugoslovenski kontekst širenja mreže sličnih periodičnih događaja kao urbanih formi muzičke prezentacije, koje su u skladu s društveno aktuelnim konceptom kulturnog aktivizma mogle doprineti decentralizaciji i demokratizaciji kulturnog života.⁹

Uprkos zahtevima državne politike za decentralizacijom kulture i nasuprot deklarativnoj podršci uspostavljanju profesionalizma u oblastima visoke umetnosti van glavnih jugoslovenskih centara, muzički život Niša obeležili su brojni paradoksi i polovični rezultati. Nagla promena gradske socijalne strukture u većim jugoslovenskim urbanim centrima posle Drugog svetskog rata, izazvana ekonomskim migracijama seoskog i prigradskog stanovništva, nije zaobišla ni Niš. Stihijska urbanizacija dovela je u grad nove stanovnike koje je trebalo prvo upoznati s formama visoke kulture i umetnosti, a potom od njih stvoriti redovne posetioce gradskih manifestacija s ovakvim sadržajima, i to u okruženju u kojem su postojali mnogo privlačniji vidovi zabave u kafanama i bioskopima. Na taj način se, kako je već zapaženo, „došlo u paradoksalnu situaciju da na muzičkoj sceni postoje na jednoj strani oratorijumi, a na drugoj kafanska pesma.”¹⁰ Pro-

---

dirigent Muzičke grane Narodnog pozorišta (Anonim, „Osnovano je Društvo prijatelja muzike”, *Narodne novine*, 30. oktobar, 1954, 5). Organizovanje gostovanja violiniste Karla Senašija iz Londona 1959. predstavljalo je jednu od malobrojnih akcija niškog pododbora Društva prijatelja muzike, i ostvareno je u saradnji s Koncertnom poslovnicom Srbije (Ilija Marinković, „Koncert Karla Senašija”, *Narodne novine*, 21. novembar, 1959, 5). O aktivnostima i članstvu ove organizacije nismo pronašli više podataka, pa pretpostavljamo da je njen rad bio kratkotrajan. Osnivačka skupština Udruženja muzičkih pedagoga za grad Niš i gradove Aleksinac, Prokuplje, Leskovac, Vranje, Pirot, Dimitrovgrad, Zaječar, Bor i Negotin održana je 1954. godine. Sedište Upravnog odbora Udruženja nalazilo se u Muzičkoj školi „Dr Vojislav Vučković” u Nišu (Anonim, „U Nišu osnovano Udruženje muzičkih pedagoga”, *Narodne novine*, 9. oktobar, 1954, 5). Podružnica Udruženja reproduktivnih umetnika muzičara Srbije radila je u Nišu od 1955. godine. U skladu s promenom naziva republičke organizacije, ogranak u Nišu delovao je od 1970. kao Udruženje muzičkih umetnika Srbije – podružnica Niš. Prema: Stefanović (ur.), *Niški leksikon*, 509.

⁹ Na „Jugoslovenskim horskim svečanostima”, najmasovnijom i najkompleksnijom jugoslovenskom manifestacijom na polju kulturno-umetničkog amaterizma, čiji je doživotni pokrovitelj bio Josip Broz Tito, afirmisana je ideologija bratstva i jedinstva učestvovanjem horskih ansambala iz svih jugoslovenskih republika i pokrajina. Sam koncept muzičkog amaterizma i njegovog najmasovnijeg medija – horskog pevaštva, tumačen je upravo u kontekstu tada aktuelnog diskursa, naime – kao praksa koja „u samoupravnom sistemu naše kulture [amaterizam, S. C.] ima društveni i kulturni smisao” (Mihailo Vukdragović, „Amaterizam – ravnopravni i nerazdvojni deo kulture”, *Pro musica – V Jugoslovenske horske svečanosti /posebno izdanje/ /1974/: 12*). Na „Oktobarskim muzičkim svečanostima” nastupali su renomirani umetnici: instrumentalni i vokalni solisti, kamerni sastavi, orkestri, operski i baletski ansambli iz Jugoslavije i inostranstva, i to zahvaljujući saradnji s beogradskim BEMUS-om, koji se održavao u isto vreme, pa je i publika u Nišu mogla da prati pojedine reprezentativne programe beogradskog festivala.

¹⁰ Dobrijević, „Pod budnim okom partije”, 144. Jedna od strategija Ilije Marinkovića, dirigenta i direktora Muzičke grane Narodnog pozorišta (kasnije Niške filharmonije), kojom je trebalo

ces estetizacije gradskog kulturnog ambijenta zahtevao je uključivanje ne samo pridošlica već i rođenih Nišlija, koji su, kao što je već pomenuto, do kraja Drugog svetskog rata živeli u sredini sa skromnim mogućnostima za upoznavanje i prihvatanje različitih aspekata profesionalne muzičke prakse. Posebnu pažnju trebalo je posvetiti mladima jer „od mladih treba da bude stvorena nova, brojnija publika koja će svojim interesovanjem da razbije izvesnu pasivnost u radu muzičkih reproduktivaca Niša”.¹¹

Na putu ispunjavanja ovako kompleksnih zadataka, muzički pedagozi, izvođači i muzičke institucije u Nišu naišle su na brojne prepreke, koje se ukratko mogu opisati kao skup uzročno-posledičnih materijalnih, kadrovskih i infrastrukturnih problema gotovo konstantno prisutnih tokom više decenija, o čemu veoma ilustrativno svedoče naslovi u lokalnoj štampi.¹² Profesionalno-obrazovani kadar bio je preko potreban i niškoj Muzičkoj školi, kao i Simfonijskom orkestru, pa je jedan u nizu primera suštinskog nerazumevanja problema koji

---

zainteresovati Nišljie za umetničku muziku uopšte, odnosila se na uvođenje opere u pozorišni repertoar „jer se u dosadašnjem radu pokazalo da operaska umetnost najlakše nalazi put ka srcima slušalačkih masa” (Ilija Marinković, „Pred osnivanje Niške filharmonije”, *Narodne novine*, 1. januar, 1959, 7). Njegovi naponi oko uspostavljanja operске produkcije u niškom Narodnom pozorištu (scensko izvođenje opera *Rigoletto* i *Travijata* 1955. i 1957. i koncertno izvođenje opera *Ero s onoga svijeta*, *Kavalerija rustikana* i *Orfej i Euridika* 1958/59. godine) i pored odlične posećenosti publike nisu naišli na razumevanje kod gradskih rukovodilaca zaduženih za kulturu, već su protumačeni kao nerealne lične ambicije: „...Za diskusiju je vidna težnja ka operi, uverenje da je Filharmonija odskočna daska za ovaj najviši oblik muzičke umetnosti, što u našim uslovima još uvek deluje pomalo megalomanski i nerealno” (Lj. St., „Neki problemi u radu Niške filharmonije”, *Narodne novine*, 16. januar, 1960, 7).

¹¹ Ljubica Andrejević, „Mala estetska tribina. Muzika za omladinu”, *Narodne novine*, 13. oktobar, 1956, 5. Takođe je istaknuto da „presudnu ulogu u stvaranju koncertne publike iz redova omladine treba da igraju koncerti za omladinu. Njih i ima ali suviše malo; obično za vreme Dečje nedelje ili sličnih akcija. A koncerti kulturno-umetničkih društava ne mogu da deluju u tom smislu, iako ih sluša relativno visok broj omladine, zato što su najčešće prepuni narodnih pesama, obično neuskusno izvedenih”.

¹² Mirjana Ivanović, „Niške muzičke (ne)prilike”, *Narodne novine*, 8. januar, 1966, 5; I., „Protest kolektiva Simfonijskog orkestra. Muzičari – poniženi i uvređeni”, *Narodne novine*, 23. januar, 1970, 10; Anonim, „Šta je ‘disonantno’ u Muzičkoj školi”, *Narodne novine*, 22. maj, 1971, 4; D., „Zabrinutost u Simfonijskom orkestru pred novu sezonu. Ko će povući alarmno zvono?”, *Narodne novine*, 4. septembar, 1971, 6; S. Guščin, „Predsedništvo kulturno-prosvetne zajednice razmatralo probleme muzičkog stvaralaštva u Nišu. Raštimovan muzički život”, *Narodne novine*, 20. mart, 1974, 5; Tim. M., „Gorka muzika Muzičke škole”, *Narodne novine*, 4. april, 1974, 5; T. Nešić, „Zašto nema koncerata Simfonijskog orkestra?”, *Narodne novine*, 17. maj, 1974, 7; D. L. M., „Zašto strahuju studenti Muzičke akademije? Pretesan prostor ugrožava školovanje”, *Narodne novine*, 22. avgust, 1974, 6; E. A. O., „Ako samo ‘Stenvej’ dođe. Muzičku reputaciju Niša čine i instrumenti”, *Narodne novine*, 1. jun, 1982, 12; M. R., „U narednoj školskoj godini – katanac preči Muzičkoj školi”, *Narodne novine*, 14. jul, 1983, 7; E. A. O., „Nevolje Niškog simfonijskog orkestra”, *Narodne novine*, 20. jun, 1984, 11; Slobodan Krstić, „Raskršća Simfonijskog orkestra u Nišu. Zagudilo gudalo”, *Narodne novine*, 28. februar, 1986, 10; Krstić, „Simfonijski orkestar – ukleta kuća u kulturi grada. Biti ili ne biti Simfonijskog orkestra”, *Narodne novine*, 28. oktobar, 1988, 11.

su opterećivali muzički život u ovom gradu predstavljalo ukidanje odeljenja beogradskog Fakulteta muzičke umetnosti 1975. godine. To se dogodilo zbog izostanka reakcije nadležnih u gradu na zahtev Fakulteta da se obezbedi veći broj prostorija za rad, i to baš u trenutku kada je planirano otvaranje instrumentalnog odseka.¹³

2. Formiranje i širenje mreže zajednica MO na jugu Srbije

2. 1. MO Niša – istorija uspona i padova

Osnivačka skupština Osnovne zajednice MO Niša održana je 21. februara 1965. godine u Centru za estetsko obrazovanje mladih, uz podršku Opštinskog komiteta Saveza omladine.¹⁴ Članovi osnivačkog odbora formulisali su osnovne zadatke i pravce delovanja niške podružnice: „Da među omladinom razvija smisao i ljubav za muziku, omogućujući joj susrete sa umetničkim delima i umetnicima, organizujući smotre, takmičenja i festivale...”.¹⁵ S obzirom na to da je u Nišu već postojao određeni broj kulturnih i muzičkih institucija, očekivalo se da novoosnovana organizacija MO razvije saradnju s njima. U početnom planu rada predviđen je ciklus za muzičko obrazovanje mladih u vidu predavanja praćenih zvučnim ilustracijama s gramofonskih ploča; planirano je uvođenje muzičkog programa na Radio Nišu, što bi dovelo do afirmacije ove organizacije i umetničke muzike uopšte,¹⁶ a predviđeno je i organizovanje koncerata učenika

¹³ Tim. M., „Posle višemesečnog ‘natezanja’ konačno jasno. Nema više Muzičke akademije u Nišu”, *Narodne novine*, 30. septembar, 1975, 6.

¹⁴ Anonim, „Sutra se u Nišu osniva organizacija Muzičke omladine”, *Narodne novine*, 20. februar, 1965, 6. Centar za estetsko obrazovanje mladih radio je 1965. i 1966. godine, a potom su njegove aktivnosti postepeno prešle u nadležnost Centra za kulturu (osnovan 1965), koji je 1975. pripojen Domu kulture „Josip Kolumbo” (Stefanović /ur./, *Niški leksikon*, 566).

¹⁵ Anonim, „Sutra se u Nišu osniva organizacija Muzičke omladine”. U obaveštenju *Narodnih novina* ne pominju se članovi Odbora niti druge ličnosti koje su učestvovala u formiranju MO Niša, ali iz kasnijih izvora saznajemo da su to bili: Stojan Andrić, prvi direktor Muzičke škole, kasnije profesor Gimnazije „Stevan Sremac”, kompozitor, dirigent prvog Gradskog orkestra i član Republičkog odbora Muzičke omladine Srbije (MOS), zatim Tomislav Aleksić, član Simfonijskog orkestra, koji je obavljao funkciju sekretara MO Niša, te Bratislav Anastasijević, kompozitor, pijanista, dirigent, džez muzičar, osnivač festivala „Naissus jazz” i predsednik niške podružnice Udruženja muzičara džez i zabavne muzike (Miodrag Pavlović, „Portreti aktivista. Stojan Andrić”, *Pro musica* 66 /1973/: 20; Miodrag Pavlović, „Portreti aktivista. Tomislav Aleksić”, *Pro musica* 69 /1973/: 27–28).

¹⁶ Nakon osnivanja MO Niša, Radio Niš je, prema rečima šefa programa Aleksandra Simonovića, ponudio saradnju i mesto organizaciji MO na programu ove radio stanice. Na osnovu razgovora u kojima je učestvovao Bratislav Anastasijević kao jedan od rukovodilaca MO, Radio Niš je u godišnji program rada uneo emisiju namenjenu organizaciji MO. Nažalost, budući da Anastasijević nije učestvovao u realizaciji emisije, ova ideja nije ostvarena (Aleksandar Simonović, „Povodom nekoliko kritika programa Radio-Niša. ‘Objektivnost’ Bratislava Anastasijevića”, *Narodne novine*, 2. jul, 1966, 7).

niške Muzičke škole i pedagoških koncerata Simfonijskog orkestra, namenjenih učenicima osnovnih i srednjih škola i članovima MO.

I pored projektovanih ciljeva, koji su se uklapali u opšte programske osnove i načela Muzičke omladine Jugoslavije (MOJ), MO Niša nije uspjela da u naredne dve godine ostvari značajnije aktivnosti i zauzme istaknutije mesto u muzičkom i kulturnom životu grada.¹⁷ U nastojanju da se nađu odgovori na pitanja „šta je sa Muzičkom omladinom Niša koja je pre dve godine najavila svoje prisustvo i nagovestila mnoge akcije? Zašto je osuđena na tavanje kada Muzička omladina Jugoslavije i Srbije postižu značajne uspehe?“,¹⁸ kao glavni razlozi istaknuti su nepovezanost i nesinhronizovanost niške podružnice s republičkom centralom i njenim programskim aktivnostima:

Organizacija je bila u slaboj vezi sa Republičkom zajednicom Muzičke omladine, radila je pri Centru za kulturu, pa je teško bilo razlučiti koje akcije ova ustanova pokreće, a koje Muzička omladina. Pokušaj da ova-ko izdvojeni nešto učine nije urodio plodom. Prvi rezultati na okupljanju Muzičke omladine i svih koji vole muziku – pedagoški koncerti uz ploče i živo izvođenje muzike, sveli su se na popularisanje zabavne i džez muzike. Jedino je gradski Simfonijski orkestar bio voljan da ustupi svoje prostorije i angažuje članove orkestra za ‘žive’ časove muzike i predavanja o muzici uz izvođenje muzičkih tačaka za učenike nekih osnovnih škola.¹⁹

U novembru 1967. godine održana je godišnja skupština Osnovne zajednice MO Niša, koja je zapravo bila novi početak u pravcu postavljanja ovog udruženja na čvršće organizacione osnove. Skupštini je prisustvovalo oko 300 ljubitelja muzike, zatim Miodrag Pavlović, generalni sekretar MOJ-a, kao i pijanista Dušan Trbojević, koji je sa Simfonijskim orkestrom i Gradskim amaterskim

¹⁷ „O organizaciji Muzičke omladine Niša, iako postoji već više od godinu dana, ne znaju mnogo ni oni zbog kojih je osnovana. Zahvaljujući samo nekolicini članova uprave, Muzička omladina Niša je od tada postavljenog obimnog programa rada ostvarila samo mali deo: od deset predviđenih sastanaka održana su samo dva. Ostvareni deo programa predstavljaju osam predavanja o muzičarima i instrumentima sa ilustracijama i dijafilmovima, na kojima je nastupao i hor Osnovne škole ‘Njegoš’, dok je u saradnji sa Domom mladih održano takmičenje za najbolju ploču, gde je najezdu muzike Roling Stonesa i Beatlesa zamenila ozbiljna muzika” (Mirjana Ivanović, „Muzički život – Niš”, *Pro musica* 16 /1966/: 26).

¹⁸ D. Mit., „Muzička omladina neorganizovana”, *Narodne novine*, 22. jul, 1967, 7.

¹⁹ Isto. U programu Simfonijskog orkestra za sezonu 1967/68. predviđeni su koncerti za MO, škole i radne organizacije: „Simfonijski orkestar planira da ‘probudi’ ove godine i organizaciju Muzičke omladine, koja u Nišu postoji samo na papiru. Orkestar ovoj organizaciji daje puno pokroviteljstvo: prostorije, besplatne koncerte, pomoć svojih umetnika i dirigenata” (N., „Na početku sezone – orkestar – muzički kabinet”, *Narodne novine*, 23. septembar, 1967, 7). Simfonijski orkestar i MO povezivao je u ovom periodu i materijalni aspekt jer se niška omladinska organizacija finansirala sredstvima koja je Međuopštinska zajednica kulture uplaćivala preko Simfonijskog orkestra (Miodrag Pavlović, „Petnaest godina Muzičke omladine – Izveštaj Miodraga Pavlovića na svečanoj sednici”, *Pro musica* 40 /1969/: 15).

horom izveo prigodan program. Na skupštini je izložen referat o zadacima MO Niša, usvojen Statut i formiran nov Upravni odbor, a novoizabrani predsednik, Tomislav Aleksić, izložio je glavne smernice rada: razvijanje kontinuirane pedagoške delatnosti, organizovanje koncerata i poseta operским predstavama u zemlji i inostranstvu.²⁰

Podršku novoj / staroj organizaciji, kao i ocenu dotadašnjeg rada MO Niša, dao je Miodrag Pavlović, generalni sekretar MOJ-a, na skupu Muzičke omladine Srbije (MOS), koji je u okviru „Jugoslovenskih horskih svečanosti” održan u julu 1970. godine u Sićevu:

Neuspeh predstavlja nedovoljno angažovanje studentske omladine i prevelika očekivanja iz republičkog centra. Bilo je i dosta uspeha. Prošlu sezonu obeležila su značajna međunarodna gostovanja, a započeta je i saradnja sa Klubom univerzitetskih nastavnika. Šansa je u okupljanju većeg tima koji će se angažovati na zadacima Muzičke omladine.²¹

Početak 70-ih godina u radu MO Niša obeležili su novi organizacioni i finansijski problemi. Planirano je da ova organizacija ostvaruje svoje programe u novoosnovanom Domu mladih, ali uprkos tome što su, po rečima upravnika Radomira Antića, „vrata svima otvorena, Hor mladih ‘Dr Vojislav Vučković’ i Muzička omladina nisu pokušali da nađu svoje mesto u Domu mladih”,²² pa je odlučeno da MO Niša deluje pri Simfonijskom orkestru.²³ Međuopštinska zajednica kulture dobila je 1972. godine zahtev od MOS-a da joj isplati oko 16.500,00 dinara, koliko je MO Niša ostala dužna još za 1970. godinu. Ovoliki dug, pored

²⁰ N., „Zajednica Muzičke omladine”, *Narodne novine*, 9. decembar, 1967, 7. Aleksić je govorio i o načinu finansiranja MO Niša, kao i o pogodnostima koje će ova organizacija pružiti svojim članovima: „Ovo nije, ‘članarinska’ organizacija, ona ima pripadnički karakter. Pripadnost njoj daje mogućnost da se jeftinije dođe do ulaznica za koncerte... Svaki član prilikom pristupanja prilazi tri nova dinara, koji se skupljaju u zajednički fond za organizovanje koncerata. Simfonijski orkestar davaće za svaki svoj koncert pripadnicima Muzičke omladine ulaznice za 50 posto jeftinije. I Centar za kulturu će odlučiti koliko će ulaznice za njegove priredbe biti jeftinije. Ove dve ustanove, pored toga, od svake prodate ulaznice odvajaju po 20 odsto za fond Muzičke omladine...”

²¹ Anonim, „Dogovor prilikom JHS – šta može Muzička omladina”, *Narodne novine*, 17. jul, 1970, 7. Na skupu se, između ostalog, govorilo i o mogućnostima uključivanja narodne i zabavne muzike u programe MO. Predsednik MO Niša Tomislav Aleksić bio je izričito protiv novokomponovane narodne muzike, ostavljajući eventualno mogućnost za prihvatanje izvorne folklorne tradicije (Miodrag Pavlović, „Muzička omladina /sa savetovanja u Sićevu/”, *Pro musica* 50 /1970/: 22).

²² D. S., „Ambicije i mogućnosti Doma mladih – za mlade zabava, ali i kultura”, *Narodne novine*, 1. april, 1971, 4; D. Stojanović, „Iz rada Doma mladih – ko je kriv?”, *Narodne novine*, 8. novembar, 1971, 4.

²³ Programom rada Doma mladih za 1972. godinu predviđeno je da omladinski programi „Omladina i film”, „Mladi i knjiga” i organizacije Muzička i Pozorišna omladina rade pod patronatom Simfonijskog orkestra i Narodnog pozorišta (D. S., „U Domu mladih – Savet za program”, *Narodne novine*, 10. decembar, 1971, 6).

sredstava koja je Međupštinska zajednica kulture već izdvojila za finansiranje akcija MO Niša, začudio je mnoge: „Šta se sve događalo sa niškom Muzičkom omladinom, otkud toliki dugovi i pored mršavih rezultata, uskoro će se sigurno saznati. Ostaje pitanje ko će da nadoknadi, za prilike u kojima je trenutno niška kultura, prilično velika sredstva koja je progutala dosta duga neaktivnost”.²⁴

Opisani problemi ponovo su izazvali pojavu kritički intoniranih tekstova u lokalnoj štampi u vezi s radom MO Niša i njenom ulogom u kulturnom i muzičkom životu grada:

Šira javnost Niša, bukvalno rečeno, i ne zna da Muzička omladina postoji. Ove godine niška Muzička omladina traži 30.000,00 dinara i nudi 35 koncerata – od toga pet nastupa Hora mladih, osam koncerata ‘Resitali mladih niških umetnika’, sa istim programima i istim solistima koje Simfonijski orkestar najavljuje kao ‘Ciklus niških umetnika’, zatim po tri koncerta Klavirskog trija iz Trsta i Trija ‘Lorenc’ iz Ljubljane, koji se mogu naći i u programima drugih ustanova. U ovako ponuđenom programu, teško je razgraničiti šta tu radi i uradi Muzička omladina, šta Simfonijski orkestar, Hora mladih ili neko drugi. Muzička omladina može da se nametne mladima samo ako im ponudi ono što grad nema. A ako im najavljuje isto što i postojeće kulturne ustanove, onda je teško videti njene zadatke i ciljeve. Razumljivo je da je to ‘novo’ teže naći u gradu koji ima razvijenu profesionalnu kulturu. Neko to navodi i kao objašnjenje činjenice da Muzička omladina uspješnije radi u manjim mestima. Niš, međutim, ne može da se pohvali brojnošću muzičke publike, pa je jasno da bi ovde Muzička omladina trebalo da nađe puteve kojima će mlade zainteresovati i privući ozbiljnoj muzici. U Nišu živi i radi preko sto muzičara i muzičkih pedagoga, a oko Muzičke omladine angažovalo se samo dvoje-troje! Ako je Muzička omladina potrebna Nišu, tu bi među prvima nešto trebalo da preduzme Omladinski komitet Saveza omladine, koji pokrete koji treba da povežu mlade i kulturu, izgleda samo osniva.²⁵

Iako je tokom 1972, 1973. i 1974. godine zabeležena dinamičnija aktivnost MO Niša u institucionalnim okvirima Doma mladih i Simfonijskog orkestra, pa je i u nacrtu Statuta Kulturno-prosvetne zajednice opštine Niš, koji je razmatran na sekcijama Opštinske konferencije Socijalističkog saveza, apelovano da se veća pažnja posveti onim programima za koje u gradu gotovo da niko nije nadležan, naime – masovnoj kulturi, kulturnim pokretima, organizaciji MO, te

²⁴ Anonim, „Budi li se Muzička omladina u Nišu – i nerad i dugovi”, *Narodne novine*, 27. januar, 1972, 6. Međutim, već posle godinu dana MO Niša se prema rang-listi časopisa *Pro musica* našla na prvom mestu, kao najaktivnija, s 21 akcijom u 1972. godini (Anonim, „Godišnji sastanak Muzičke omladine Srbije u Aleksincu – Niš prvi na rang-listi ‘Pro muzike’”, *Narodne novine*, 29. oktobar, 1973, 5).

²⁵ T. Nešić, „Da li organizacija Muzička omladina nije za veće gradove? Aleksinac bolji od Niša”, *Narodne novine*, 18. maj, 1972, 6.

organizacijama Mladi i knjiga i Mladi i pozorište²⁶ – ipak su materijalne mogućnosti MO Niša bile prilično skromne, jer je za sve godišnje aktivnosti lokalnog pododbora u 1973. godini izdvojeno samo 8.000,00 dinara.²⁷

Do sredine 70-ih godina, MO Niša se borila, s promenljivim uspehom, s finansijskim i organizacionim teškoćama, pokušavajući da zauzme vidljivije mesto na mapi gradskih kulturnih i muzičkih institucija i ispuni planirane zadatke. Ova nastojanja ipak nisu pozitivno ocenjena u republičkim okvirima MO: „Među opštinskim organizacijama uočene su uglavnom dve tendencije sa suprotnim rezultatima. Neke, koje su i pre naše Skupštine u Novom Sadu pokazivale slabosti, u ovom četvorogodišnjem periodu definitivno su nas uverile u svoju nesposobnost da drže korak sa razvojem Muzičke omladine u Srbiji (kao što je MO Niša i neke druge)”.²⁸

Još jedan period dvogodišnje neaktivnosti koji je usledio pokrenuo je članove Opštinske konferencije Saveza socijalističke omladine (OK SSO) da se početkom 1977. angažuju na revitalizaciji MO Niša:

Posle nekoliko godina pauze u Nišu se, preko Saveza socijalističke omladine, vodi akcija za obnavljanje rada Muzičke omladine. Suština problema bila je u tome što nije postojalo članstvo Muzičke omladine, odnosno, sistem organizovanja mladih nije odgovarao njihovim stvarnim potrebama i interesima. Savez socijalističke omladine polazi od toga da je potrebno najpre imati dobro organizovane osnovne organizacije Muzičke omladine, pa tek onda opštinsku organizaciju koja bi sprovodila one glavne, reprezentativne programe.²⁹

Opisani organizacioni model, koji je trebalo primeniti na niškoj MO, korespondirao je na makroplanu s aktuelnim državnim modelom kulturne politike, uspostavljenim 70-ih godina 20. veka putem formiranja samoupravnih interesnih zajednica kulture, koje su predstavljale tela za ostvarivanje decentralističke samoupravne forme.³⁰

²⁶ D. J., „Veći naglasak na masovnu kulturu”, *Narodne novine*, 14. jun, 1973, 5.

²⁷ S., „Sve akcije Muzičke omladine u saradnji sa Domom mladih – Klub Muzičke omladine”, *Narodne novine*, 7. septembar, 1973, 5. Na sednici Predsedništva Kulturno-prosvetne zajednice održanoj naredne godine konstatovano je da sredstva koja grad ulaže u razvoj muzičkog života nisu nedovoljna, već neravnomerno raspoređena. U tom smislu, jedan od zaključaka ticao se potrebe da se materijalno stimuliše MO (S. Guščin, „Predsedništvo Kulturno-prosvetne zajednice razmatralo probleme muzičkog stvaralaštva u Nišu”).

²⁸ Arhiv Jugoslavije (AJ), Fond Muzičke omladine Jugoslavije (476), registratura 80 (R80), *Bilten* br. 63, mart 1975, „Muzička omladina Srbije. Izveštaj o aktivnosti između V i VI skupštine”, 14.

²⁹ B. Tasić, „Uskoro u Nišu. Obnavlja se rad Muzičke omladine”, *Narodne novine*, 18. februar, 1977, 6.

³⁰ Vladimir Krivošejev, „Muzejska politika u Srbiji: nastajanje, kriza i novi početak”, *Kultura* 130 (2011): 292.

Branislav Tasić, predsednik Komisije za kulturu Opštinske konferencije SSO, očekivao je da Opštinska organizacija MO Niša bude prisutna u svim sredinama, i to preko osnovnih organizacija koje će imati sopstvene programe. Na ovaj način, delatnost MO Niša ne bi se svela na „ekspozituru za preprodaju karata za koncerte”, već bi ova organizacija suštinski učestvovala u kreiranju kulturnog života u svojim mikrosredinama.³¹ Za ostvarivanje navedenih zahteva postojali su objektivni uslovi, jer su pojedine organizacije SSO i MO Niša raspolagale prostorijama u kojima su mogli da se organizuju muzički klubovi, tribine, slušanje muzike s gramofonskih ploča, kamerni koncerti „i sve to na amaterskom principu”.³² Gostovanja i koncerti renomiranih muzičara i ansambala neće biti zapostavljeni jer je to vid aktivnosti kojem se do tada u niškoj MO poklanjala veća pažnja nego samostalnim programima.³³ U aprilu 1977. godine na I izbornoj konferenciji Opštinske organizacije MO Niša usvojen je Statut, definisani su godišnji programski zadaci i izabrani izvršni organi na čelu s novim predsednikom Miloradom Veljkovićem, prosvetnim radnikom i dirigentom hora Osnovne škole „Dositej Obradović”.³⁴ Organizacije MO Niša su formirane u Muzičkoj školi „Dr Vojislav Vučković”, Školi za likovne tehničare „Đorđe Krstić”, Osnovnoj školi „Dobrosav Jovanović Stanko”, mesnim zajednicama „Čair” (s podružnicom „Kosta Abrašević”) i „Stanko Paunović”. U ovih pet organizacija registrovano je oko 300 članova, a najavljeno je formiranje organizacija MO Niša i u sve tri niške gimnazije, Radio Nišu, radnim organizacijama i na fakultetima Univerziteta u Nišu.³⁵

Odlukom da svoju VIII konferenciju održi upravo u Nišu u novembru 1977. godine, MOS je niškoj MO ukazao poseban vid poverenja i pružio naročiti podsticaj. U okviru dnevnog reda VIII konferencije izložen je izveštaj o radu MO Niša, u kojem je konstatovano da je njen dosadašnji rad protekao u znaku organizacionog konsolidovanja i programskog obogaćivanja. MO Niša, koja je za

³¹ Tasić, „Uskoro u Nišu”.

³² Isto.

³³ Isto.

³⁴ Za potpredsednika je izabrana Ružica Filipović, asistent Filozofskog fakulteta, za sekretara Zoran Perišić, učenik Muzičke škole, za predsednika Programske komisije Tomislav Rančić, prosvetni radnik, a Komisiju za rad osnovnih organizacija i razvoj MO vodio je student Dragan Kasalica (Tasić, „Uskoro u Nišu”).

³⁵ B. T., „Pri omladinskim organizacijama. Formiranje prve organizacije Muzičke omladine”, *Narodne novine*, 28. februar, 1977, 7. U aprilu 1977. godine u Nišu je bilo aktivno 14 osnovnih organizacija s 821 članom. Osim insistiranja na individualnim programima osnovnih organizacija MO, opštinska organizacija je u saradnji s Domom kulture, Simfonijskim orkestrom i drugim institucijama – Kulturno-prosvetnom zajednicom, Udruženjem muzičkih pedagoga, Muzičkom školom – planirala da realizuje reprezentativne celovečernje programe koji bi zainteresovali širu publiku (B. T. „Posle izborne konferencije. Počinje rad Muzička omladina”, *Narodne novine*, 18. april, 1977, 6).

manje od godinu dana narasla do 30 osnovnih organizacija s preko 1600 članova, uspela je da se afirmiše u svim sredinama gde žive i rade mladi, te da na taj način zaokruži sistem od obdaništa do fakulteta, organizacija udruženog rada i mesnih zajednica.³⁶ Predsednik Milorad Veljković govorio je i o promeni „stila rada, koji je do sada insistirao na umetnicima i ansamblima sa strane, a nije dovoljno pažnje posvećivao domaćim kadrovima. Muzička omladina Niša sada smatra da je školovanje i negovanje kadrova njen trajni zadatak”.³⁷

Do kraja osme decenije 20. veka, aktivnost MO Niša, u čiji su rad većinom bili uključeni učenici osnovnih škola i škola srednjeg usmerenog obrazovanja, ocenjena je kao zadovoljavajuća jer je ova organizacija prilično obogatila gradske kulturne sadržaje, ostvarujući svoje osnovne ciljeve: širenje muzičke kulture i afirmisanje pravih muzičkih vrednosti.³⁸ Godine 1980. je, povezivanjem organizacija MO Niša, Aleksinca, Pirota i Kruševca, formiran i Koordinacioni odbor MO regiona.³⁹

Međutim, kao po pravilu, posle perioda relativno uspešnog rada, početkom 80-ih godina ponovo je nastupio period stagnacije. Za ovakvo stanje, prema oceni predsednika Veljkovića, najodgovorniji su bili nedovoljno zainteresovani i angažovani prosvetni radnici, pa očekivani rezultati nisu bili postignuti i pored brojnih pokušaja da se podstakne interesovanje za umetničku muziku u okvirima osnovnog, srednjeg i visokog obrazovanja.⁴⁰ O razvijanju i kultivisanju muzičkog ukusa kod gradske omladinske populacije, koja je najviše bila

³⁶ Tim. M., „U Nišu će se u petak održati konferencija Muzičke omladine Srbije. Oslanjanje na sopstvene snage”, *Narodne novine*, 2. novembar, 1977, 7.

³⁷ Isto.

³⁸ N. Božilović, „Uspehi i slabosti Muzičke omladine Niša. Najava bogatije aktivnosti”, *Narodne novine*, 8. novembar, 1978, 11. Istovremeno je naglašeno da „ove aktivnosti nisu razlog za samozadovoljstvo jer bi Muzička omladina morala i mogla još više da doprinese kulturnom životu grada. To je mišljenje i njenog predsednika, dirigenta Milorada Veljkovića: ‘Smatram da Muzička omladina još nije našla sebe u Nišu. Zajednica kulture nam je ove godine dala samo 600 hiljada, što ni izdaleka nije dovoljno za finansiranje dolazaka muzičkih umetnika i ansambala u Niš. Trebalo bi da organizujemo makar jedno gostovanje u mesecu, ali sa ovakvim sredstvima to je zaista neizvodljivo’. Sledeće godine MO Niša dobila je sredstva za nabavku pijanina, što je protumačeno kao „nov odnos koji će omogućiti da se radi kontinuiranije i organizovanije” (Tim., „Iz rada Muzičke omladine Niša. Muzika konačno u bazi”, *Narodne novine*, 26. april, 1979, 7).

³⁹ D. D., „Iz rada Muzičke omladine Niša. Stigla ‘Zlatna lira’”, *Narodne novine*, 10. februar, 1981, 11.

⁴⁰ Isto. Tako je od planiranih 28 osnovnih organizacija u niškim školama, u ovom periodu formirano svega devet. Najaktivnija je bila organizacija MO u Obrazovno-vaspitnoj organizaciji „Svetozar Marković”, koja je 1980. dobila nagradu „Zlatna lira” za najbolji muzički album u Srbiji. Ova škola organizovala je tri posete Beogradskoj operi u akciji „Autobusom u operu”. Aktivne su bile i zajednice MO u osnovnim školama „Ivo Andrić”, „Branko Miljković”, „Čegar”, „Kole Rašić” i „Učitelj Tasa”, kao i u obrazovno-vaspitnim organizacijama „Stevan Sremac” i „Bora Stanković”, čiji su učenici organizovano posećivali koncerte i predavanja u organizaciji MO Niša.

zainteresovana za koncerte rok muzike, diskutovalo se na sastanku Opštinske konferencije SSO, na kome je zatražena veća aktivnost i angažovanost svih koji u vaspitno-obrazovnom procesu rade s decom i mladima, pa je, u skladu s tim, istaknuta i potreba za oživljavanjem MO Niša.⁴¹ Sredinom 80-ih godina u niškom Domu kulture odvijale su se brojne aktivnosti mladih u organizaciji Književne omladine, likovnoj sekciji i Kino-foto klubu „Film-novosti”, ali je animiranje članova MO ostalo bez rezultata, pa je Programski savet ove ustanove dao preporuku da se smeni kompletno rukovodstvo i još jednom krene ispočetka.⁴²

Bezuspešni su bili pokušaji Tomislava Rančića, predsednika Programske komisije Opštinske organizacije MO Niša, i članova Opštinske konferencije SSO Niša da početkom 1984. godine sazovu Predsedništvo jer je još krajem 1983. trebalo doneti program rada kojim bi se detaljnije sagledale mogućnosti da se niška organizacija, uključivanjem većeg broja osnovnih i srednjih škola i angažovanim odnosom nastavnika muzičkog vaspitanja, revitalizuje i omasovi. To nije učinjeno jer se sve završavalo na obećanjima članova Predsedništva da će prihvatiti obaveze oko reorganizacije MO Niša. Sastanci su više puta odlagani, pa je na sastanku Opštinske konferencije SSO predloženo da se utvrdi odgovornost članova.⁴³ Predrag Vukadinović, član Predsedništva OK SSO, zadužen za rad MO, objasnio je zašto se još jednom ukazalo poverenje istim ljudima:

Reč je o ljudima koji su afirmisani u muzičkom životu i koji su svojevremeno, dok je odlično radila Muzička omladina, imali mnogo inicijativa. U predsedništvu ima članova koji rade u profesionalnim institucijama, a takav sastav je dobra osnova za početak. Pozive su prećutno prihvatili. Ipak, reč je o svojevrstnoj neodgovornosti jer postoji red i način da neko prihvati ili ne ono što mu se ponudi.⁴⁴

⁴¹ Emilija Antić, „Kulturni programi i mladi u Nišu – estrada ispred klasike”, *Narodne novine*, 18–19. april, 1981, 14.

⁴² Emilija Antić Obrenović, „Delatnost Doma kulture u Nišu”, *Narodne novine*, 6. januar, 1984, 10.

⁴³ Emilija Antić Obrenović, „Od muzike – dve note. Bezuspešni pokušaji da se formira Muzička omladina Niša”, *Narodne novine*, 10. februar, 1984, 10.

⁴⁴ Isto. I sledeće, 1985. godine, koja je proglašena evropskom godinom muzike, na sastanku članova Sekcije za kulturu OK SSO diskutovalo se o problemima i uzrocima neuspeha MO: „Očekujemo da će se konačno krenuti od početka u toku narednog meseca”, kaže Zoran Stojanović, član Sekcije za kulturu OK SSO. ‘Mislili smo da prvi put ovim povodom angažujemo i mlade članove rok-grupa. Moramo priznati da se ne može zanemariti njihovo učešće i doprinos radu buduće nove organizacije. Ali, sve što je u domenu rada naše Sekcije – učinjeno je. Sada je potrebno da se animiraju i ostali – u osnovnim, srednjim školama i u Muzičkoj školi, ali i studentska omladina’. Dok su u drugim sredinama mladi u Muzičkoj omladini veoma aktivni i angažovani – u Nišu toga nema. Uzroke nije lako otkriti. Da li je u pitanju velika obaveza da se ozbiljno radi ili je u pitanju čekanje da neko drugi rešava pitanja organizacije i okupljanja budućih članova?’ (Emilija Antić Obrenović, „Osnivanje Muzičke omladine Niša još na početku. Dugotrajno čekanje”, *Narodne novine*, 29. april, 1985, 6).

Do početka 90-ih godina, MO Niša je nastavila sporadično i, u organizacionom pogledu, neformalno delovanje kroz rad klubova ljubitelja muzike u osnovnim i srednjim školama, što je u delu javnosti izazvalo optimistična očekivanja da je upravo taj učenički potencijal ona „iskra nade” koja će, uz podršku nastavnika, pokrenuti ovu organizaciju.⁴⁵

Ako klubovi ljubitelja muzike u školama postoje i funkcionišu u pravom smislu reči, onda u Nišu ima Muzičke omladine. Ako je tako, onda ne moramo biti formalisti i nastojati da se njihovim aktivnostima da zvanična forma – delovanje pod krovom Muzičke omladine, koja će imati sva tela – od organizacionog do ostalih odbora. Ako tako ostane, pomenuti klubovi će biti samo punktovi velike organizacije, koja, hteli mi to ili ne, ne mora imati grupu odabranih entuzijasta koji će ih objediniti, imati uvida u njihov rad i organizovati ih za veće poduhvate.⁴⁶

Na sastanku Predsedništva MOS-a, održanom u Negotinu u septembru 1991. godine u okviru XXVI „Mokranjčevih dana”, desio se poslednji pokušaj obnavljanja MO Niša. Tada je „zacrtna obaveza” da se obnovi organizovano jezgro aktivista i članstvo MO Niša.⁴⁷ Na sastanku su pomenuti pojedinci iz Niša i Aleksinca koji su bili angažovani u ranijem periodu: Tomislav Aleksić i Tomislav Bratić, na koje bi trebalo ponovo računati i iskoristiti njihova iskustva, kao

⁴⁵ Emilija Antić Obrenović, „Iz našeg ugla. Klubovi nade”, *Narodne novine*, 23. decembar, 1985, 5. Krajem 80-ih i početkom 90-ih godina u *Narodnim novinama* najavljeni su koncerti umetnika iz Beograda (Dušan Trbojević, ansambli „Renesans” i „Muzika antika”) za MO, u dnevnim terminima i u organizaciji Doma kulture: „Bez obzira što Muzička omladina Niša kao posebna organizacija već nekoliko godina ne postoji, mladi posećuju koncerte ozbiljne muzike, a često čine većinu prisutnih posetilaca na pojedinim koncertima, čemu svakako doprinosi dugogodišnja i stalna saradnja Doma kulture sa profesorima muzičkog obrazovanja u srednjim školama. Možda je to još jedan dobar povod da se ponovo oživi nekada uspešna kulturna organizacija mladih Niša?” (E. A. O., „Gosti Niša: ‘Renesans’, ansambl za staru muziku. Renesansa srpske muzike”, *Narodne novine*, 30. mart, 1990, 6).

⁴⁶ Antić Obrenović, „Iz našeg ugla. Klubovi nade”. „Za sada klubovi okupljaju sve one koji su naklonjeni muzici, njihovo je delovanje, takođe, u vidu organizovanih poseta koncerata ozbiljne muzike i najvažnije od svega što takav rad predstavlja produženu ruku osnovne nastave u oblasti muzičkog obrazovanja. U međuvremenu, proteklih godina, Opštinska konferencija Saveza socijalističke omladine u Nišu pokušala je da pokrene inicijativu za obnavljanje rada Muzičke omladine ali uspeha nije bilo. U više navrata birani su ljudi za članove inicijativnih i organizacionih odbora, ali svi su pokušaji ostali bez odjeka jer je verovatno izostao entuzijazam. Dobra volja i veliko angažovanje potrebni su da Muzička omladina ponovo dobije zasluženi status. Pokušavali su da još jednom okupe renomirane muzičare, profesore i već potvrđene stvaraoce u kulturi koji su prethodnih godina uspešno vodili Muzičku omladinu. Drugi je pokušaj bio sasvim novim članovima jer se verovalo da će imati više volje i veći motiv da se potvrde na polju organizovanja dece i mladih koji vole muziku. Bilo je čak i predloga da se ‘siđe u bazu’ i krene od škole do škole kako bi se animirali nastavnici. Od svega toga nije bilo mnogo koristi”.

⁴⁷ Dejan Savić, „Sa sastanka Predsedništva Muzičke omladine Srbije”, *Narodne novine*, 3. oktobar, 1991, 9.

što bi trebalo iskoristiti i pedagoške programe Simfonijskog orkestra.⁴⁸ Ubrzo je formiran Inicijativni odbor, među čijim članovima su bili dirigent i profesor Radojica Milosavljević, kao i profesor Tomislav Rančić, nekadašnji predsednik Programске komisije Opštinske organizacije MO Niša. On je najavio donošenje Statuta i održavanje sednice skupštine, istakao podršku predstavnika Omladinskog saveta Niša, saradnju sa Studentskim kulturnim centrom i MOS-om i precizirao osnovne ciljeve: „Organizovano delovanje u populaciji školske omladine i svih onih koji se bave muzikom ili vole muziku bez obzira da li je u pitanju savremena rok, pop ili klasična muzika”.⁴⁹ No, i ovaj je pokušaj, i pored očekivanja da će MO Niša uspeti da obnovi članstvo i svojim akcijama i programima obogati muzički život grada, ostao bez konkretnih rezultata.

2. 2. MO Aleksinca – istorija uspešnih organizacionih strategija

Inicijativa za osnivanje MO Aleksinca potekla je od Tomislava Bratića, profesora muzike u Učiteljskoj školi / Pedagoškoj akademiji „Dušan Trivunac”. Organizacionu i finansijsku podršku novoj omladinskoj organizaciji pružio je Radnički univerzitet na čelu s direktorom Slavoljubom Matejićem, Fond za kulturu Skupštine opštine Aleksinac i Dom omladine „Drakče Milovanović”, koji je ustupio prostoriju za rad.

U novembru 1965. godine MOS je Aleksincu dostavio pismena uputstva i savete za organizovanje i pokretanje prvih akcija.⁵⁰ Posle nabavke polukoncertnog klavira i održanih prvih koncerata umetničke muzike u sezoni 1965/66, stvoreni su uslovi za sazivanje osnivačke skupštine MO Aleksinca u decembru 1966. godine.⁵¹ Za predsednika Osnovne zajednice izabran je Tomislav Bratić, koji će u narednim godinama veoma uspešno voditi ovu organizaciju, istovremeno aktivno učestvujući u radu MOS-a, i to kao član njegovog Predsedništva od 1975. godine, te kao član Komisije za umetničko vaspitanje u Prosvetnom savetu Srbije.⁵² Osnivačku skupštinu na kojoj su izabrani organi (Odbor i Nad-

⁴⁸ Isto.

⁴⁹ E. A. O., „Nova inicijativa u kulturi Niša. Oživljavanje ‘Muzičke omladine’”, *Narodne novine*, 8. oktobar, 1991, 9.

⁵⁰ Tomislav Bratić, *Deset godina Muzičke omladine Aleksinac* (Aleksinac: Muzička omladina Aleksinac, 1975), 23–25.

⁵¹ Klavir je kupljen zajedničkim sredstvima MOS-a, Koncertne poslovnice Srbije i Skupštine opštine Aleksinac. Prvi koncerti u Aleksincu, kao i osnivačka skupština MO, održani su u sali Bioskopa „Sloboda”. Tomislav Bratić, *Letopis muzičkog života u Aleksincu 1859–2013* (Aleksinac: Centar za kulturu i umetnost 2014), 55.

⁵² Mr Tomislav Bratić (1937) autor je nekoliko muzičkih udžbenika i priručnika za srednje škole, gimnazije i učiteljske škole, spomenice *Deset godina Muzičke omladine Aleksinac* i dve monografije: *Aleksinačka pevačka družina „Šumatovac”* i *Letopis muzičkog života u Aleksincu 1859–2013*,

zorni odbor) i doneta Pravila MO Aleksinca (koja su kasnije preimenovana u Statut) muzički je oplemenio koncert pijaniste Dušana Trbojevića, a sledećeg dana i koncert Niškog simfonijskog orkestra sa solistom Brankom Pajevićem.⁵³ Tomislav Bratić bio je na čelu MO Aleksinca do 1981. godine, kada je prešao na funkciju sekretara, a za predsednika je izabran Jovica Pavlović, a potom, 1983. godine, Bracko Stanković, nastavnik Muzičke škole „Vladimir Đorđević, koji je nastavio da vodi MO Aleksinca već utvrđenim načinom rada, u pravcu kontinuiranog i uspešnog delovanja, do sredine 90-ih godina.⁵⁴

Osim nekoliko prosvetnih radnika, učitelja, nastavnika i profesora, većinu članstva u organima MO Aleksinca činili su učenici i studenti, dakle – mladi, kojima su prvenstveno i bili namenjeni programi MO; u kreiranju i realizaciji tih programa i sami su neposredno učestvovali.⁵⁵ MO Aleksinca bila je jedna od retkih organizacija MOS-a van Beograda sa stalno zaposlenim sekretarom i sopstvenim klupskim prostorijama i prostorijama za rad. Prvi članovi bili su učenici Gimnazije „Drakče Milovanović”, Učiteljske škole „Dušan Trivunac”, Škole za osnovno muzičko obrazovanje „Vladimir Đorđević”, osnovnih škola „Ljupče Nikolić” i „Aca Milojević”, kao i „Vuk Karadžić” iz Žitkovca (gde je 1969. godine formirana Osnovna zajednica MO Žitkovca) i „Bratstvo i jedinstvo” na Aleksinačkom Rudniku.⁵⁶

Kontinuitet na organizacionom planu koji je podrazumevao redovno održavanje sastanaka, povezanost i saradnju s republičkim i saveznim organima MO,

---

u kojima je prezentovao podatke i arhivsku građu iz muzičke istorije ovog grada i istorije MO Aleksinca. Tokom 60-ih i 70-ih godina bio je saradnik časopisa *Pro musica* i niških *Narodnih novina*, u kojima je često objavljivao tekstove u vezi s aktivnostima MO Aleksinca. Bratiću je 1971. na Kongresu MOJ-a u Baškom Polju dodeljena „Zlatna značka”, a 1979. godine, povodom obeležavanja 25-godišnjice MOS-a, statueta „Orfej” za dugogodišnji doprinos propagiranju ove organizacije.

⁵³ Tomislav Bratić, „Vesti iz zemlje. Aleksinac”, *Pro musica* 21 (1967): 25.

⁵⁴ Tomislav Bratić, „Vesti iz zemlje. Aleksinac”, *Pro musica* 121 (1984): 29; Bratić, *Letopis muzičkog života*, 154. Izvestan pad aktivnosti dogodio se sredinom 80-ih, ali je 1987. godine MO Aleksinca nastavila intenzivan rad. Kako je navedeno: „U Aleksincu je posle kraće pauze, oživela aktivnost Muzičke omladine. Tako su, zahvaljujući Domu kulture, Muzičkoj omladini Aleksinca i Srbije, članovi ove društvene organizacije i učenici osnovnih škola imali prilike da uživaju u muziciranju Srpskog gudačkog kvarteta ‘Mokranjac’ iz Beograda” (M. M., „Aleksinac. U znaku muzike”, *Narodne novine*, 20. april, 1987, 5). Na ovaj prekid verovatno nisu uticale personalne, već aktuelne zakonske promene. Zakon o društvenim organizacijama i udruženjima, koji je propisao donošenje Samoupravnog sporazuma o udruživanju građana, odnosio se na MOS u pogledu zahteva za statutarano-normativnom reorganizacijom opštinskih jedinica. Većina organizacija MOS-a suočila se u ovom periodu i s finansijskim teškoćama: „Samoupravne interesne zajednice kulture u opštinama nekako još i vode računa o održavanju akcione sposobnosti ustanova kulture, a Muzičku omladinu teraju na apsolutnu periferiju tokova muzičkog života svoje sredine” (AJ, 476, R2, „Izveštaj o radu Muzičke omladine Srbije u 1985”, 29. mart 1986, 1).

⁵⁵ Bratić, *Deset godina Muzičke omladine Aleksinac*, 45.

⁵⁶ Isto, 25.

kao i rad na okupljanju što većeg broja članova, može se označiti kao konstanta u delovanju MO Aleksinca. Rukovodstvo ove organizacije prihvatilo je gotovo sve akcije i programe koje je kreirao MOS i neke od programa realizovanih u okviru MO Niša – pedagoške koncerte Simfonijskog orkestra i programe nagrađivanih niških horova: Hora mladih „Dr Vojislav Vučković”, Akademskog hora „Veljko Vlahović” i hora Osnovne škole „Dositej Obradović”.

Organizacione i programske strategije MO Aleksinca podudarile su se u velikoj meri s preporukama za uspešno delovanje ove omladinske organizacije u manjim mestima, u kojima nije bilo razvijenog muzičkog života i odgovarajuće infrastrukture; strategije i preporuke odnosile su se na maksimalno angažovanje postojećih ljudskih i institucionalnih resursa (profesionalnih muzičara, muzičkih pedagoga, amatera koji su ljubitelji muzike, muzičkih škola, amaterskih horova i ansambala, kulturno-umetničkih društava), oslanjanje na dobre primere i pozitivna iskustva organizacija MO iz drugih sredina, korišćenje resursa postojećih ustanova kulture (narodnih i radničkih univerziteta, domova kulture, domova omladine) i učešće u akcijama „Vozom / autobusom u operu / na koncert”, koje su na osmišljeni način omogućavale mladima iz manjih mesta odlazak na opersku predstavu ili koncert u veći grad u zemlji ili inostranstvu, uz mogućnost obilaska kulturnih, istorijskih i turističkih znamenitosti.⁵⁷ O dobrim rezultatima koji su se mogli postići primenom opisanih strategija upravo svedoči primer MO Aleksinca, koja je za nešto više od deset godina rada organizovala preko 400 koncerata i drugih akcija, kojima je prisustvovalo oko 70.000 posetilaca,⁵⁸ i na taj način uspela da se nađe u grupi opštinskih organizacija MOS-a koje su „trajno izborile društveni položaj u svojoj sredini”.⁵⁹

Svesni ograničenih mogućnosti u kreiranju sopstvenih programa, članovi rukovodstva MO Aleksinca nastojali su da u svojoj sredini predstave ono najbolje što su mogli da ponude MOS i MO Niša, bez dilema koje su u tom pogledu zaoкупljale MO Niša i nišku kulturnu javnost. Tako je zahvaljujući MO Aleksinca i Radničkom univerzitetu 1979. godine u ovom gradu prvi put izvedena jedna operska predstava – Rosinijev (Rossini) *Seviljski berberin* – na gostovanju ansambla Beogradske opere, kojim je dirigovao Dušan Miladinović.⁶⁰ MO Aleksinca

⁵⁷ Dušan Skovran, „Muzička omladina – društvena funkcija i metod rada (Referat održan na Kongresu Muzičke omladine Jugoslavije u Baškom Polju 22–25. aprila)”, *Pro musica za Muzičku omladinu* 1 (1971): 4–5.

⁵⁸ T. B., „Iz rada Muzičke omladine Aleksinca. Nagrađena aktivnost”, *Narodne novine*, 13. mart, 1978, 7.

⁵⁹ AJ, 476, R80, *Bilten* br. 63, mart 1975, „Muzička omladina Srbije. Izveštaj...”, 14.

⁶⁰ T. Bratić, „Muzički život u Aleksincu. Opera kod kuće”, *Narodne novine*, 4. jun, 1979, 5. Gostovanja Opere i Baleta iz Beograda u Aleksincu nastavila su se tokom 80-ih godina u velikoj sali novog Doma kulture, koji je otvoren 1977. izvođenjem opera *Ero s onoga svijeta*, *Toska* i *Boemi*

se potrudila, međutim, i na polju promovisanja lokalnih aktera muzičkog života, organizujući koncerte učenika Muzičke škole „Vladimir Đorđević“, ženskog hora Učiteljske škole, Amaterskog hora „Šumatovac“, Dečjeg orkestra „Vedri zvuci“ i Ansambla starogradskih pesama i romansi „Smeħ i suze“. MO Aleksinca uspostavila je razmenu kulturno-umetničkih programa na republičkom nivou s arandelovačkom i ćuprijskom MO, dok je međurepublička saradnja ostvorena sa Slovenijom i Makedonijom.⁶¹

U saradnji s Radničkim univerzitetom i Prosvetno-pedagoškim zavodom, MO Aleksinca je bila suorganizator godišnjih opštinskih smotri školskih horova i orkestara i jedan od inicijatora manifestacije „Dani kulture“. Ova organizacija je 1977. godine među prvima u zemlji svoje ćlanove okupila u omladinsku radnu brigadu koja je učestvovala na radnoj akciji „Morava ’77“ u Lomnici kod Kruševca, a 1981. i na Saveznoj omladinskoj radnoj akciji „Beograd ’81“. Svoje organizacione sposobnosti MO Aleksinca pokazala je i na širem, regionalnom i republičkom nivou, prihvatajući ulogu domaćina i organizatora nekoliko sastanaka i konferencija. U oktobru 1973. godine u Aleksincu je održan godišnji sastanak MOS-a. Na savetovanju, ćija je glavna tema bila „Uloga Muzičke omladine u opštini“, najboljom organizacijom u Srbiji proglašena je upravo MO Aleksinca.⁶² Na inicijativu MOS-a, u aleksinaćkom Domu kulture održan je 1978. godine sastanak predstavnika MO Niškog i Južnomoravskog regiona u vezi s predlogom Republičke zajednice kulture o organizovanju koncerata umetnićke muzike u ovim regionima.⁶³ U decembru 1979. godine Aleksinac je bio

---

i baleta *Ohridska legenda, Labudovo jezero, Kopelija i Źizela*. Prema: Bratić, *Letopis muzićkog Źivota*, 131–150.

⁶¹ U Arandelovcu i Ćupriji gostovali su Amaterski hor „Šumatovac“, Dećji orkestar „Vedri zvuci“ i ućenici Muzićeke škole „Vladimir Đorđević“, dok su u Aleksincu u organizaciji MO nastupali Kulturno-umetnićko društvo „Abrašević“ i tamburaški orkestar iz Arandelovca, te ućenici Škole za muzićeke talente i Gradski hor iz Ćuprije (Bratić, *Letopis muzićkog Źivota*, 157). Kao primere međurepubličke saradnje navodimo gostovanja omladinskih horova „Vesna“ i „Tone Okrogar“ iz Zagorja na Savi (Zagorje ob Savi, SR Slovenija) 1979. i koncert ućenika i nastavnika Zasavskih muzićekih škola iz Zagorja na Savi, Hrastnika i Trbovlja u Aleksincu 1983. godine. Aleksinaćki Amaterski hor „Šumatovac“ i Dećji ansambl „Vedri zvuci“ boravili su nekoliko puta u SR Sloveniji (Zagorje na Savi) i SR Makedoniji (Tetovo, Skoplje, Štip, Bansko, Radoviš), dok su solisti Skopske opere (Iskra BoŹinovska i Blagoje Nikolovski) i folklorni ansambl „Mal Tanec“ iz Skoplja muzicirali pred aleksinaćkom publikom 1973. i 1982. godine. Prema: Bratić, *Letopis muzićkog Źivota*.

⁶² Anonim, „Godišnji sastanak Muzićeke omladine Srbije u Aleksincu“, *Narodne novine*, 29. oktobar, 1973, 5. Na sastanku su sumirani rezultati MO u 40 gradova Srbije i izloženi planovi za predstojećiu koncertnu sezonu. Diskutovalo se o kadrovskim pitanjima i obeleŹavanju 25-godišnjice MOS-a.

⁶³ Tomislav Bratić, „Sastanak predstavnika Muzićeke omladine niškog i južnomoravskog regiona u Aleksincu. Više ozbiljne muzike“, *Narodne novine*, 17. maj, 1978, 7. Sastanku su prisustvovali predstavnici organizacija iz Niša, Aleksinca, Pirota, Dimitrovgrada, Vranja i Lešana, nekoliko sekretara opštinskih zajednica kulture, predstavnici SSO, organizatori koncerata iz ovih regiona i predstavnik agencije „Jugokonzert“ iz Beograda.

domaćin VIII izborne konferencije MOS-a, kojoj je prisustvovalo 60 delegata iz gradova širom Srbije, zatim Mirko Stefanoski, predsedavajući Predsedništva Savezne konferencije MOJ-a, kao i gosti – članovi MO Makedonije, Hrvatske i Bosne i Hercegovine.⁶⁴

Za istrajan rad i ostvarene rezultate u razvoju muzičkog i kulturnog života Aleksinca i okoline, koji u svakom pogledu predstavljaju primer „kako se i u skromnim uslovima može kulturno živeti i obrazovati i kada se stanuje u Aleksincu ili Žitkovcu, Aleksinačkim Rudnicima ili u nekom obližnjem mestu”,⁶⁵ MO Aleksinca dobila je brojna priznanja: Oktobarsku nagradu Skupštine opštine Aleksinac (1971. i 1974), Diplomu Muzičke omladine Srbije kao jedna od pet najboljih zajednica MO u ovoj republici (1971), Povelju Muzičke omladine Jugoslavije (1974), Plaketu Saveza socijalističke omladine Srbije za najbolje rezultate na polju propagiranja muzike među mladima (1978) i Povelju Muzičke omladine Srbije (1984).

2. 3. MO Pirota – istorija neispunjenih očekivanja „pirotskog čuda”⁶⁶

MO Pirota je osnovana u novembru 1970. godine pod okriljem Opštinske konferencije SSO. O istoriji i značaju pokreta MO, kao i o mogućnostima koje može pružiti ovom gradu u pogledu estetskog vaspitanja mladih i obožavanja kulturnih i muzičkih sadržaja, govorio je Jovan Ćirić, profesor pirotske Gimnazije, prvi predsednik Opštinske zajednice MO Pirota.⁶⁷ U radu osnivačke skupštine učestvovali su Petar Pravica i Daniel Kirn, predsednik i sekretar MOS-a, a u umetničkom delu violinista Tripo Simonuti i pijanista Žika Jovanović.⁶⁸

⁶⁴ Bratić, *Letopis muzičkog života*, 134. U toku ove jubilarne godine, u kojoj je obeležila 15-godišnjicu rada, MO Aleksinca je u saradnji s Radničkim univerzitetom, MOS-om i lokalnim školama realizovala 103 akcije, kojima je prisustvovalo preko 9.000 posetilaca, učenika osnovnih škola i članova MO (Isto, 135).

⁶⁵ Miodrag Pavlović, „Portreti aktivista. Tomislav Bratić”, *Pro musica* 51–52 (1970): 33.

⁶⁶ Termin „pirotsko čudo” upotrebio je Miodrag Pavlović prilikom prikaza početnih i, za sredinu sa skromnom tradicijom negovanja umetničke muzike, neočekivanih uspeha MO Pirota, koji su pobudili interesovanje štampe, radija i televizije (Miodrag Pavlović, „Portreti aktivista. Milica Petković”, *Pro musica za Muzičku omladinu* 33/95–96 /1978/: 11).

⁶⁷ Vidanović, *Arhivsko ogledalo prošlosti*, 102. Većinu članstva prvog rukovodstva MO Pirota, pored nekoliko službenika, činili su profesori pirotske gimnazije i Učiteljske škole. Omladinu je zastupao samo jedan predstavnik, student etnologije Milica Petković.

⁶⁸ Isto, 103.

Prvi koncerti u saradnji s MOS-om priređeni su u Etnografskom muzeju Ponišavlja, u ambijentu stare pirotske gradske kuće.⁶⁹ Zajedno s Etnografskim muzejom, MO Pirota osnovala je 1972. godine etnomuzičku sekciju, čiji je zadatak bio prikupljanje i obrada folklornog nasleđa Gornjeg Ponišavlja,⁷⁰ a krajem iste godine, zajedno s Opštinskom zajednicom kulture, učestvovala je u organizaciji Festivala Roma, manifestacije koja je trebalo da preraste u tradicionalni kulturni događaj afirmisanja romske muzike i talentovanih amaterskih muzičara.⁷¹

U organizacionom pogledu, najambicioznija akcija MO Pirota bio je festival „Muzički dani dr Vojislava Vučkovića”, zamišljen kao tradicionalna memorijalna manifestacija u čast ovog kompozitora rođenog u Pirotu. U realizaciju prvog festivala, održanog u novembru 1972, pored MO Pirota, uključile su se i druge gradske institucije: Etnografski muzej, Narodna biblioteka, Narodno pozorište i Kulturno-umetničko društvo „Predrag Bošković Pavle”. Bogat i raznovrstan program dvodnevnog festivala obuhvatio je nekoliko umetničkih i muzičkih događaja: izložbu o životu i radu Vojislava Vučkovića, predavanja Stane Đurić Klajn, direktorke Muzikološkog instituta SANU, i akademika Mihaila Vukdragovića, koncert „Mladi za mlade” učenika beogradskih, niških i čačanskih muzičkih škola koje nose ime Vojislava Vučkovića, zatim dramski program s glumcima Mirom Stupicom i Brankom Plešom, koji su evocirali uspomene na kompozitorove poslednje dane, te svečani koncert Beogradske filharmonije sa solistom Miroslavom Čangalovićem.⁷² Jedan od važnijih predloga u vezi s koncepcijom budućih festivala, izložen na tribini „Piroti i njegove mogućnosti za organizovanje tradicionalne muzičke manifestacije ‘Muzički dani dr Vojislava Vučkovića’”, predvideo je da ovaj festival postane godišnja manifestacija srednjoškolske omladine, na kojoj će učestvovati dobitnici nagrada na republičkim i međunarodnim takmičenjima.⁷³ Festival je, međutim, u formi samostalne vi-

⁶⁹ Anonim, „Pirotska hronika. Koncert u muzeju”, *Narodne novine*, 6. decembar 1971, 5. Prvih šest koncerata održanih tokom 1971. (Tripo Simonuti, Dušan Trbojević, Jovan Jovičić, „Veče solo-pesama i operskih arija” solista Beogradske opere Gordane Jeftović i Đorđa Minova, Beogradski kamerni trio) posetilo je oko 1.000 Piroćanaca. U prvoj polovini sledeće godine, 30 koncerata u organizaciji MO pratilo je preko 6.000 slušalaca (M. Aleksić, „Zahvaljujući pokretu Muzička omladina. Ozbiljna muzika osvojila Piroćance”, *Narodne novine*, 31. jul, 1972, 6).

⁷⁰ Aleksić, „Zahvaljujući pokretu Muzička omladina”, 6.

⁷¹ M. P., „U Pirotu 24. i 25. novembra. Festival Roma”, *Narodne novine*, 21. novembar 1972, 5.

⁷² Mirjana Ivanović, „Danasi i sutra u Pirotu. Dani kompozitora i borca dr Vučkovića”, *Narodne novine*, 14. novembar, 1972, 5. Beogradska filharmonija, kojoj je ovo bio prvi nastup u Pirotu, izvela je Vučkovićeve kompozicije: *Zaveštanje Modesta Musorgskog* i *Vesnik bure*, kao i treći i četvrti stav iz Simfonije br. 5 Petra Iljiča Čajkovskog (Чайковский), a Miroslav Čangalović scenu iz opere *Boris Godunov* (M. Aleksić, „Na ‘Muzičkim danima dr Vojislava Vučkovića’”, *Narodne novine*, 15. novembar, 1972, 5).

⁷³ Mirjana Ivanović, „Muzički dani dr Vojislava Vučkovića u Pirotu. Rođen je festival”, *Narodne novine*, 16. novembar, 1972, 5.

šednevne kulturne manifestacije održan samo prve, 1972. godine, a 1976. postao je segment kompleksnije zamišljenog programa pod nazivom „Oktobar – mesec Muzičke omladine Pirota”, kojim je, između ostalog, planirano i obeležavanje 18. oktobra, dana rođenja Vojislava Vučkovića.

Posle početnih uspešnih godina rada MO Pirota usledio je period sporadičnih i, uglavnom, koncertnih aktivnosti, realizovanih u saradnji s MOS-om.⁷⁴ Verovatno su se promene u muzičkom životu grada koje je inicirala MO Pirota desile „gotovo filmskom brzinom, za Pirota, nažalost, prebrzo, da bi sredina sve to mogla sasvim i da prihvati. Za takav ‘tempo’ bilo je, izgleda, prerano”.⁷⁵

S namerom da MO Pirota povrati nekadašnji značaj, 1976. godine je održana Opštinska konferencija, na kojoj je trebalo da se reše organizacioni, kadrovski i drugi problemi, a među njima je prvenstveno trebalo prevazići one koji su onemogućavali veću društveno-vaspitnu angažovanost ove organizacije.⁷⁶ Na Konferenciji su učestvovali Miodrag Pavlović, generalni sekretar MOJ-a, i Tomislav Bratić, predsednik MO Aleksinca. Tom prilikom, istaknuta je neophodnost reorganizacije MO Pirota na delegatskoj osnovi i izloženi su planovi za ostvarivanje niza akcija: konstituisanje novih osnovnih organizacija MO u školama i radnim organizacijama, osnivanje kluba MO, angažovanje oko ponovnog otvaranja muzičke škole i pokretanja manifestacije „Oktobar – mesec Muzičke omladine Pirota”.⁷⁷ Očekivalo se da takav program rada omogući pirotskoj MO saradnju s ostalim kolektivnim članovima SSO i postojećim gradskim institucijama kulture. Pirotka organizacija dobila je na Konferenciji novo rukovodstvo: za predsednika je izabrana Milica Petković, etnolog i kustos Muzeja Ponišavlja, za potpredsednika Vukica Antić, novinar radničkog lista Fabrike „Prvi maj”, interpretator izvornih narodnih pesama pirotskog kraja i član radničkog Kulturno-umetničkog društva „Prvi maj”, a za sekretara Radenko Stević, radnik Doma JNA u Pirotu.⁷⁸

⁷⁴ Iz „Izveštaja o aktivnostima Muzičke omladine Pirota” (1977) saznajemo da pre 1976. nije bilo samostalnih programa. Tokom 1976. godine održana su dva koncerta: „Veče uz gitaru” sa solistom iz Pirota Vladimirom Stevanovićem, koncert Kluba prijatelja muzike, muzičko-poetsko veče s recitatorima i koncert Niškog simfonijskog orkestra za vojnike i starešine Garnizona JNA. Za 1977. godinu planirani su koncerti Vukice Antić s izvornim pesmama pirotskog kraja u obradi Borivoja Popovića, koncert Kluba prijatelja muzike povodom Dana oslobođenja Pirota, nekoliko nastupa folklorne grupe iz sela Cerova i muzičko-poetsko veče s izvođačima iz JNA. Prema: Vidanović, *Arhivsko ogledalo prošlosti*, 104.

⁷⁵ Pavlović, „Portreti aktivista. Milica Petković”.

⁷⁶ Predsednik Jovan Ćirić najavio je još 1974. godine ostavku zbog „nesređene situacije” u pirotskoj MO. AJ, 476, R56, „Pismo Milice Petković Miodragu Pavloviću”, Pirota, 14. januar 1974.

⁷⁷ Ubrzo je oformljeno šest osnovnih organizacija MO Pirota i izvršene su pripreme za osnivanje još četiri. Povodom svakog osnivačkog sastanka priređen je koncert (M. Petković, „Dopisi. Pirota. Muzička panorama”, *Pro musica za Muzičku omladinu* 26/87 /1977/: 6–7).

⁷⁸ M. P. „Dopisi. Pirota”, *Pro musica za Muzičku omladinu* 24/84 (1976): 8; Milica Petković, „Portreti aktivista. Muzici s ljubavlju”, *Pro musica za Muzičku omladinu* 28/90 (1977): 2.

Akcije MO Pirota organizovane su, uz povremenu organizacionu i skromnu finansijsku pomoć Skupštine opštine i Socijalističkog saveza radnog naroda Pirota, u saradnji s Narodnom bibliotekom, Domom kulture, Centrom za kulturu Fabrike „Prvi maj”, Pedagoškom akademijom, Muzejom Ponišavlja i Garнизonom JNA, odnosno uz pomoć svih onih obrazovnih ustanova, institucija kulture i radnih organizacija koje su mogle da obezbede elementarni uslov za održavanje koncerata – više ili manje adekvatnu salu.

Krajem 70-ih godina u pirotskoj MO, pored sve veće nezainteresovanosti muzičkih pedagoga, ponovo postaju aktuelni finansijski problemi, zbog kojih i ranije nije bilo moguće obezbediti osnovna sredstva za rad: prostoriju za okupljanje aktivista, gramofon, magnetofon i klavir.⁷⁹ Ove okolnosti prouzrokovale su da 1979. tradicionalna manifestacija „Oktobar – mesec Muzičke omladine Pirota” protekne bez planirane smotre đачkih horova, pratećih društvenih aktivnosti i sa smanjenim brojem koncerata,⁸⁰ te da 1982. godine dođe i do gašenja MO Pirota.⁸¹

MO Pirota je delovala u koordinaciji s organizacijom MO obližnjeg Dimitrovgrada, čije je organizaciono jezgro nastalo u Klubu prijatelja ozbiljne muzike. U februaru 1971. godine u Dimitrovgradu je boravio Daniel Kirn, sekretar MOS-a, na čiji predlog je i pokrenuta akcija za osnivanje Kluba.⁸² Član Odbora MO Dimitrovgrada Georgi Šukarev, stručni učitelj muzike u dimitrovgradskoj gimnaziji, osnivač i dirigent gimnazijskog Duvačkog orkestra „Josip Broz Tito”, bio je najzaslužniji za propagiranje programa MO, kao i za to što je u relativno kratkom periodu postojanja lokalne podružnice ove organizacije publika u sali Kulturnog centra u Dimitrovgradu mogla da čuje brojne istaknute muzičke umetnike i ansamble.⁸³ Na osnovu dostupnih podataka ne možemo preciznije utvrditi kada je MO Dimitrovgrada prestala s radom, ali pretpostavljamo da se to dogodilo otprilike u isto vreme kada i u pirotskoj MO, tj. početkom 80-ih godina prošlog veka, usled materijalnih i organizacionih teškoća istovetnih onima koje su se ispoljile u radu pirotске organizacije.

⁷⁹ Pavlović, „Portreti aktivista. Milica Petković”.

⁸⁰ Petković, „Dopisi. Pirot. Muzička panorama”; Milica Petković, „Dopisi. Pirot”, *Pro musica za Muzičku omladinu* 34/97 (1979): 10.

⁸¹ Vidanović, *Arhivsko ogledalo prošlosti*, 105.

⁸² Inicijativni odbor činili su: nastavnik muzike Georgi Šukarev, direktor Centra za kulturu Siniša Nejkov i predsednik Saveza omladine Dimitrovgrada Simeon Kostov. Za početak marta planirano je održavanje osnivačke skupštine i koncerta Miroslava Čangalovića (S. K. „Uskoro u Dimitrovgradu. Klub ljubitelja ozbiljne muzike”, *Narodne novine*, 23. februar, 1971, 4).

⁸³ Miodrag Pavlović, „Portreti aktivista. Georgi Šukarev”, *Pro musica* 65 (1973): 31.

3. Akcije i programi MO na jugu Srbije

3. 1. Pedagoški, dečji i tematski koncerti

U programskim aktivnostima MO naročita pažnja bila je posvećena pozicioniranju i jačanju njene uloge u sferi estetskog vaspitanja i obrazovanja mladih. U skladu s tim, pedagoška aktivnost u formi školskih i omladinskih koncerata često je isticana kao najvažniji programski zadatak i osnovni način rada s decom i omladinom. Niški simfonijski orkestar je u periodima aktivnog delovanja MO bio nosilac pedagoških programa i u okviru svojih mogućnosti doprineo je ostvarivanju vaspitne funkcije na kojoj je insistirala ova organizacija, ali i lokalna kulturna i muzička javnost: „Potrebno je da orkestar postane tribina za vaspitanje. Jedino na taj način ‘ozbiljna’ muzika neće biti povlastica poznavalaca, već potreba šireg kruga ljudi kojima će muzika pomoći u njihovoj duhovnoj i kulturnoj nadgradnji”.⁸⁴ Pedagoške koncerte pripremali su i vodili: Tomislav Aleksić, član Simfonijskog orkestra i predsednik MO Niša, kao i Radojica Milosavljević, dirigent i profesor Muzičke škole „Dr Vojislav Vučković”. Zahvaljujući ovim koncertima „probudila se velika privrženost mladih za muziku: osim čisto estetskog uživanja, podstakli su na razmišljanja o muzici, njenoj ulozi i značaju za opštu kulturu”.⁸⁵ Krajem 60-ih godina Simfonijski orkestar je na planu realizacije pedagoških koncerata uspostavio saradnju s deset osnovnih škola, gimnazijama „Svetozar Marković” i „Stevan Sremac”, kao i sa Školskim metalskim centrom i Školskim građevinskim centrom. Za učenike ovih škola organizovano je 83 koncerta s različitim temama iz oblasti muzike,⁸⁶ a sala Simfonijskog orkestra bila je i tokom 70-ih uglavnom ispunjena mladim slušaocima koji su prisustvovali dnevnim đačkim koncertima.⁸⁷

Simfonijski orkestar je 80-ih godina prošlog veka potpisao dogovor sa Samoupravnom interesnom zajednicom srednjeg usmerenog obrazovanja o gostovanju i nastupima članova Orkestra u niškim školama, kao i o priređivanju pedagoških koncerata na podijumu sale Simfonijskog orkestra: u prvih šest meseci 1983. godine održano je 20 pedagoških koncerata koncipiranih u skladu s aktuelnim programima srednjeg obrazovanja po kojima se školovalo preko 2.000 učenika.⁸⁸

⁸⁴ Mirjana Ivanović, „Nad planiranim repertoarom Simfonijskog orkestra – raznovrsnost i vaspitatan karakter programa”, *Narodne novine*, 24. jul, 1965, 5.

⁸⁵ Stevan Guščin, „Muzika u zemlji. Niš”, *Pro musica* 40 (1969): 39–40.

⁸⁶ Isto.

⁸⁷ D. J., „Veći naglasak na masovnu kulturu”. „Sala orkestra je postala pravi muzički kabinet u kome je izvođena programska muzika, kao i muzika u kojoj su zastupljeni svi muzički oblici, od sonate do simfonije” (Tatjana Samardžić, „Vesti iz zemlje. Niški simfoničari u Srbiji”, *Pro musica* 97 /1979/: 28).

⁸⁸ Anonim, „Bah u učionicama – zanimljiva inicijativa niškog Simfonijskog orkestra”, *Narodne*

Slika 1. Članovi MO Niša na pedagoškom koncertu u sali Simfonijskog orkestra 1971. godine. Izvor: privatni arhiv autorke.

Orkestar je pedagošku misiju često ostvarivao i u okviru programskih aktivnosti MO Pirota i Aleksinca.⁸⁹ Članovi Orkestra i dirigent Radojica Milosavljević priredili su u Ekonomskoj školi i gimnaziji u Beloj Palanci, te u pirotskoj gimnaziji i Učiteljskoj školi nekoliko koncerata s delima iz različitih stilskih epoha (barok, klasicizam i romantizam), čije su karakteristike učenici već upoznali na časovima muzičkog vaspitanja.⁹⁰ Za đake osnovnih škola u Aleksincu i Žitkovcu održani su 1971. godine školski koncerti na kojima su se neposredno upoznali s instrumentima simfonijskog orkestra uz tekstualna objašnjenja i zvučne primere,⁹¹ dok je u Gimnaziji „Drakče Milovanović” u septembru 1983. održan „Školski čas”.⁹²

novine, 11. maj, 1983, 7; Anonim, „Polugodišnji rezultati Niškog simfonijskog orkestra”, *Narodne novine*, 5. avgust, 1983, 7.

⁸⁹ „Praksa da Muzička omladina Aleksinca čuje i Niški simfonijski orkestar odvija se uspešno već 12 godina. Ova saradnja godinama donosi rezultate na širenju muzičke kulture među mladima, na formiranju njihovog pravilnog muzičkog ukusa, na popularisanju vrednih muzičkih dela i samim tim indirektno utiče i na formiranje repertoarske politike orkestra” (Tomislav Bratić, „Iz rada Muzičke omladine Aleksinca. Nov izvođački nivo”, *Narodne novine*, 16. novembar, 1978, 10).

⁹⁰ Anonim, „Gostovanje Simfonijskog orkestra”, *Narodne novine*, 30. maj, 1969, 10.

⁹¹ Bratić, *Letopis muzičkog života*, 82.

⁹² U prvom delu časa Tomislav Aleksić govorio je o karakteristikama gudačkih i duvačkih instrumenata, a potom je u drugom delu predavanje upotpunjeno muzičkim programom u izvođenju

Pretplatni programi dečjih ciklusa MOS-a (crveni, zeleni i beli ciklus), koje je posećivala najmlađa publika u Nišu, Aleksincu i Pirotu, naime – „Jedan dan jednog đaka”, „Deca, ptice i zverčice”, „Melodije iz Diznjevih filmova”, „Ala je lep ovaj svet”, „Muzička planeta” i „Do, re, mi” – takođe su imali edukativnu namenu; sadržaj ovih glumačko-muzičkih predstava činila je sinteza dramatskih i vizuelnih umetnosti, poezije, igre i muzike u formi popularnih pesama prilagođenih dečjem uzrastu.⁹³ Muzičkim programima za najmlađe pridružili su se i niški simfoničari koncertom muzike komponovane za decu, kao i Pirotsko lutaka iz Niša predstavama *Peća i vuk* Sergeja Prokofjeva (Прокофьев) i *Karneval životinja* (predstava kroz igru senki) Kamij Sen-Sansa (Saint-Saëns), koje su, osim u Nišu, izvođene na gostovanjima u Beogradu i drugim gradovima Srbije.⁹⁴ U organizaciji MOS-a i MO Niša, prvakinja Beogradskog baleta Jovanka Bjegojević upoznala je decu s istorijskim razvojem baletske umetnosti, uz demonstraciju pokreta i interpretaciju odlomaka iz baleta *Krcko Orašić* Čajkovskog (Чайковский).⁹⁵

Umetnici iz Beograda – Dušan Trbojević, Nikola Rackov, Daniel Kirn i Božidar Boki Milošević – često su programe svojih koncertnih nastupa osmišljavali u skladu s vaspitno-obrazovnim ciljevima MO u kojoj su bili veoma angažovani. Ovi renomirani izvođači su slušaocima tematskih koncerata održanih u Nišu, Aleksincu i Pirotu⁹⁶ znanstvenim izborom literature vodili kroz tehnički razvoj instrumenata i stilske karakteristike pojedinih epoha.⁹⁷

---

orkestra: V. A. Mocart (Mozart) – Simfonija br. 40 g-mol, J. S. Bah (Bach) – *Gavota*, G. F. Hendl (Haendl) – *Svita iz Muzike na vodi*, K. M. Veber (Weber) – *Koncertino za klarinet i orkestar*, K. Baranović – *Simfonijsko kolo*, J. Štraus (Strauss) – *Polka*. Prema: Bratić, *Letopis muzičkog života*, 153.

⁹³ N., „Muzička omladina nudi: koncerti u svim bojama”, *Narodne novine*, 24. oktobar, 1969, 11; Miodrag Pavlović, „Abonmani muzičke omladine”, *Pro musica* 44 (1969): 33–34.

⁹⁴ Anonim, „Iz rada Muzičke omladine u Nišu – koncert za najmlađe”, *Narodne novine*, 23. mart, 1973, 5.

⁹⁵ Mirjana Ivanović, „Muzički život”, *Narodne novine*, 27. februar, 1970, 11. „Sa velikom serioznošću i pedantnošću Bjegojevićeva približava baletsku umetnost i oduševljava najmlađu publiku, koja će verovatno na ovakav način postati poklonik ove umetnosti”.

⁹⁶ Trbojević: „Muzika za klavir”, „Slike u muzici”, „100 godina srpske muzike”, Rackov: „Igre za klavir”, „Rapsodija u plavom”, „Priča o klaviru”, Kirn: „Priča o orguljama”, Milošević: „Priča o klarinetu”, „Dobro i loše u muzici”.

⁹⁷ Dušan Trbojević je koncert „Muzika za klavir” održao u Nišu 1973, a s programima „Slike za klavir” i „100 godina srpske muzike” nastupao je u Aleksincu 1976. i 1978, gde je čest gost bio i Nikola Rackov („Igre za klavir” /1971, 1974/, „Priča o klaviru” /1984/). Izborom poznatih dela iz klavirske literature 20. veka (Bartok: *Allegro barbaro*, Tajčević: *Sedam balkanskih igara*, Rahmanjinov /Рахманинов/: *Preludijumi*, Debisi /Debussy/: *Potopljena katedrala*, Geršvin / Gershwin/: *Rapsodija u plavom*) na koncertu pod nazivom „Rapsodija u plavom”, održanom u pirotskoj Narodnoj biblioteci 1977, Rackov se pridružio obeležavanju 40-godišnjice smrti Džordža Geršvina. U uvodnom delu koncerta pod nazivom „Priča o orguljama” (1981) Daniel Kirn je učenike aleksinačkih škola i članove MO upoznao s osnovnim podacima o istorijskom

3. 2. Klubovi MO

Rad klubova MO takođe je bio prilagođen edukativnoj funkciji, ali za razliku od pedagoških i tematskih koncerata, prvenstveno namenjenih školskoj populaciji, klupski sadržaji odnosili su se na širu ciljnu grupu: muzičke amatere, ljubitelje muzike i profesionalne muzičare. Aktivnosti klubova omogućavale su, kako mladima tako i svim zainteresovanim bez obzira na uzrast, drugačiji i neposredniji kontakt s muzikom i izvođačima u odnosu na onaj konvencionalan u koncertnoj sali. Slušanje muzike s ploča, prikazivanje muzičkih filmova, održavanje predavanja o različitim temama iz oblasti muzike i umetnosti, diskusije i razgovor s muzičkim izvođačima bili su najčešći oblici rada u klubovima MO.

Počeci istorije MO Niša vezani su upravo za klub u Domu mladih, gde se nedeljom prepodne održavao ciklus predavanja koja su bila upotpunjena zvučnim primerima u izvođenju manjih instrumentalnih sastava i dečjih horova.⁹⁸ U žanrovskom pogledu, klub se nije ograničio samo na umetničku muziku: s gramofonskih ploča mogla se čuti zabavna i džez muzika stranih izvođača ili na primer, muzičko-dramski prikaz crnačke poezije u interpretaciji Sime Krstovića, glumca niškog pozorišta, uz muziku koju je odabrao, aranžirao i izvodio Bratislav Anastasijević.⁹⁹ U direktnim kontaktima s reproduktivnim umetnicima koji su boravili u Nišu, tokom razgovora vođenih u klubu MO, razmenjena su dragocena iskustva o muzici i umetnosti uopšte.¹⁰⁰

U prostorijama kluba je 70-ih godina održano nekoliko predavanja u organizaciji MOS-a: tema predavanja muzikologa dr Dimitrija Stefanovića bila je „Naše kulturno nasleđe”, dok je Vladimir Karlić govorio o postanku i karakteristika-ma bluz, uz slajdove i snimke s gramofonskih ploča.¹⁰¹ Na tribini u klubu MO kompozitor Konstantin Babić izlagao je o horskom stvaralaštvu i savremenim

---

razvoju ovog instrumenta, a potom objasnio način sviranja na električnim orguljama, na kojima je i izveo program (Bukstehude /Buxtehude/, Paskvini /Pasquini/, Frescobaldi /Frescobaldi/, Galupi /Gallupi/, Bah /Bach/). Zvukom instrumenta i rečima Božidar Boki Milošević ispričao je 1981. „Priču o klarinetu” učenicima Osnovne škole „Vuk Karadžić” u Žitkovcu i radnicima aleksinačkih preduzeća „Frad”, „Empa” i „Morava”. Up. Anonim, „Iz rada Muzičke omladine u Nišu”, *Narodne novine*, 23. mart, 1973, 5; Bratić, *Deset godina Muzičke omladine Aleksinac*, 47–49; Milica Petković, „Dopisi. Pirot”, *Pro musica za Muzičku omladinu* 27/89 (1977), 4; Bratić, *Letopis muzičkog života*, 141, 156.

⁹⁸ Anonim, „Prve priredbe Organizacije Muzičke omladine nedovoljno posećene”, *Narodne novine*, 27. mart, 1965, 6.

⁹⁹ V. P., „Kulturna ‘trpeza’ za mesec mart – izložbe, predavanja, predstave”, *Narodne novine*, 12. mart, 1966, 6.

¹⁰⁰ Tim. M., „U Nišu će se u petak održati konferencija Muzičke omladine Srbije”.

¹⁰¹ Anonim, „Sutra u klubu Muzičke omladine – predavanje o staroj muzici”, *Narodne novine*, 31. oktobar, 1973, 5; Anonim, „Muzički život – bluz na tribini Muzičke omladine”, *Narodne novine*, 15. april, 1974, 7.

Slika 2. Članovi MO Niša i violinista Branko Pajević u Klubu MO.
Izvor: *Narodne novine*, 17. oktobar, 1973, 5.

kretanjima u horskoj muzici, a izlaganje je upotpunio nastup Hora mladih „Dr Vojislav Vučković”.¹⁰² Na filmskim večerima prikazan je film *Kinesko pozorište* i dva filma *Volta Diznija* (Disney). Filmovi su bili deo planiranog muzičko-filmskog programa kluba, koji je, po rečima Slađane Milićević, redaktora MO Niša, trebalo da se održava dva puta mesečno.¹⁰³

Udruženje univerzitetskih nastavnika i Savez studenata Univerziteta u Nišu ostvarili su kratkotrajnu saradnju s niškom MO, omogućivši pojedinim umetnicima da prilikom koncertnih boravaka u gradu održe nastupe u amfiteatru i klubu Pravnog fakulteta. U okviru programa „Najveći umetnici među studentima” 1972. godine gostovali su Miroslav Čangalović, uz klavirsku pratnju Dušana Trbojevića, a sledeće godine gost Pravnog fakulteta bio je i Duvački kvintet iz Belgije, koji je u Nišu koncertno nastupao zahvaljujući programu MOJ-a koji se ticao međunarodne razmene.¹⁰⁴

Klupska aktivnost MO Aleksinca započela je praksom da se umetnici-izvođači, pre ili posle koncertnog nastupa, kroz razgovor s članovima i zainteresovanom

¹⁰² Anonim, „Muzička tribina”, *Narodne novine*, 29. mart, 1974, 5.

¹⁰³ Anonim, „Veče Muzičke omladine”, *Narodne novine*, 13. april, 1974, 11. Osim u Domu mladih, muzičke tribine na kojima se slušala muzika s gramofona i magnetofona o kojoj se potom razgovaralo održavale su se i u osnovnoj organizaciji MO Niša pod nazivom „Kosta Abrašević”, osnovanoj pri Mesnoj zajednici „Stanko Paunović”. Na veoma posećenim tribinama ove organizacije, pored slušanja klasične muzike, razmatrala su se i stremljenja u savremenoj zabavnoj muzici (Zoran Samardžić, „Niš: Muzička tribina u mesnoj zajednici”, *Pro musica za Muzičku omladinu* 32/94 /1978/: 8).

¹⁰⁴ Anonim, „Sutra Čangalović na Pravnom fakultetu”, *Narodne novine*, 18. april, 1972, 6; Anonim, „Koncert orkestra iz Brisla”, *Narodne novine*, 10. april, 1973, 5.

publikom bliže i potpunije predstave.¹⁰⁵ Programi kluba namenjeni učenicima podrazumevali su predavanja o poznatim kompozitorima i projekcije muzičkih i crtanih filmova kao što su: *Umetničko blago Egipta*, *Nezaboravna pesma*, *Instrumenti simfonijskog orkestra*, *Dečak i violina*. Predavanja u organizaciji MOS-a takođe su bila česta u aleksinačkom klubu, gde su kao predavači gostovali dr Dimitrije Stefanović, s predavanjem o našem kulturnom nasleđu, i Vladimir Karlič, s ciklusom predavanja o džezu.¹⁰⁶

Klub prijatelja muzike, koji je sarađivao s pirotskom MO, osnovan je 1972. godine pri Narodnoj biblioteci, a na inicijativu nekolicine entuzijastičnih amaterskih muzičara, kao i Sretena Minčića, nastavnika muzike i dirigenta klupskog orkestra. Dvadesetak članova kluba različitih profesija – lekara, sudija, prevoznika, profesora, inženjera – među kojima je bilo najmanje muzičkih pedagoga i profesora muzike, organizovalo je povremeno nastupe orkestra s prigodnim programima.¹⁰⁷

3. 3. Akcija „Vozom / autobusom u operu / na koncert”, takmičenja MO, međunarodna razmena mladih muzičara, program „Mladi za mlade”

I drugi oblici i metode popularisanja umetničke muzike ustaljeni na saveznom i republičkom nivou MO naišli su na veći ili manji odziv u sredinama na jugu Srbije. Tako je akcija „Vozom / autobusom u operu / na koncert” bila jedna od redovnih i, prema broju učesnika, veoma popularnih akcija u aleksinačkoj MO. Aktivisti i članovi ove organizacije posetili su više puta beogradsko Narodno pozorište, kao i operске teatre u inostranstvu.¹⁰⁸ Pedesetak članova MO

¹⁰⁵ Na klupskim sastancima vođeni su razgovori s pijanistom Dušanom Trbojevićem, klarinetistom Milenkom Stefanovićem, dirigentom Niškog simfonijskog orkestra Jurajem Ferikom i drugim izvođačima koji su nastupali u Aleksincu. Prema: Bratić, *Letopis muzičkog života*, 78–150.

¹⁰⁶ Pažnju oko 150 učenika aleksinačke Učiteljske škole i gimnazije na predavanju Dimitrija Stefanovića naročito je privukao deo izlaganja koji se odnosio na srpsku srednjovekovnu muziku: stare neumske rukopise i dela Kir Stefana Srbina i jeromonaha Isaije Srbina: „Ninja sili”, „Heruvimska pesma” i „Servikon” (Tomislav Bratić, „Iz rada Muzičke omladine Aleksinca. Afirmacija klupske aktivnosti”, *Narodne novine*, 25. decembar, 1973, 5).

¹⁰⁷ Na koncertu u organizaciji MO Pirotu u Narodnoj biblioteci orkestar je svirao spletove srpskih i dalmatinskih pesama, a kao solista, s Betovenovom klavirskom sonatinom, nastupio je Radmilo Aleksov, talentovani učenik osnovne škole (Milica Petković, „Dopisi. Pirot. Klub prijatelja muzike”, *Pro musica za Muzičku omladinu* 26/87 /1977/: 7).

¹⁰⁸ U Narodnom pozorištu u Beogradu prisustvovali su operskim, baletskim i operetskim predstavama: *Začarana lepotica* (1968), *Seviljski berberin* (1969), *Romeo i Julija* (1969), *Petar Pan* (balet Bruna Bjelinskog, 1969), *Labudovo jezero* (1970), *Slepi miš* (scena u Zemunu, 1971), *Ero s onoga svijeta* (1979), *Prodana nevesta* (1982). U Hali Pionir slušali su ekskluzivno izvođenje Betovenove Devete simfonije (BEMUS 1973), a u Centru „Sava” (1982) operu *Boris Godunov* u interpreta-

Slika 3. Ekipe MO Aleksinca u finalu Kviza MOS-a 1972. godine.
Izvor: Tomislav Bratić, *Letopis muzičkog života u Aleksincu*, 327.

Niša, đaci Muzičke i Tekstilne škole, obišli su 1967. godine kulturne i istorijske spomenike glavnog grada Bugarske, a potom prisustvovali izvođenju Verdijeve opere *Trubadur* u Sofijskoj operi.¹⁰⁹

Ekipe MO Aleksinca formirane od učenika Gimnazije „Drakče Milovano-
vić”, Pedagoške akademije „Dušan Trivunac” i Muzičke škole „Vladimir Đorđe-
vić” učestvovala su tokom 70-ih i početkom 80-ih godina u kviz-takmičenjima

---

ciji članova Boljšoj teatra. U okviru akcije „Autobusom u operu”, posetili su i druge institucije kulture i spomenike u glavnom gradu (izložbe „Od El Greka do Goje” u Narodnom muzeju i „Francusko slikarstvo” u Muzeju savremene umetnosti, Spomenik neznanom junaku na Avali). Članovi MO Aleksinca učestvovali su 1978. u Beogradu u snimanju muzičke emisije *Musica viva*, koju je direktno prenosila Televizija Beograd. MO Aleksinca je organizovano boravila nekoliko puta i u Nišu prilikom održavanja izuzetnih muzičkih događaja: koncerta Svjetoslava Rihtera 1967. godine i pojedinih programa festivala „Oktobarske muzičke svečanosti” (baletski resital „Skapino” baleta iz Holandije u Narodnom pozorištu u Nišu 1978). Predstave Opere u Sofiji gledali su 1967. (*Travijata*) i 1972. (*Aida*), a sledeće godine putovali su u Bratislavu, Budimpeštu i Beč, gde su s posebnim interesovanjem pratili izvođenje operete *Cirkuska princeza*. Prema: Bratić, *Letopis muzičkog života*, 64–150.

¹⁰⁹ Anonim, „Muzička omladina u Sofiji”, *Narodne novine*, 23. decembar, 1967, 5. Za narednu godinu planirana je poseta Milanskoj skali, a nekoliko godina kasnije trebalo je realizovati i posetu Bečkoj operi, kao i koncertnim programima BEMUS-a, ali ovi planovi nisu ostvareni. Beogradsku operu organizovano su posetili učenici Gimnazije „Svetozar Marković” 1980. godine (D. D., „Iz rada Muzičke omladine Niša. Stigla ‘Zlatna lira’”).

MOS-a, koje je prenosila Televizija Beograd. Najveće uspehe postigle su plasmanom u polufinale 1971. („Život i stvaralaštvo P. I. Čajkovskog”) i finale 1972. godine („Vokalna i orkestarska muzika u Srbiji do Drugog svetskog rata”).¹¹⁰

Zahvaljujući MOJ-u i MOS-u, nekoliko mladih muzičara iz Niša boravilo je u međunarodnim muzičkim kampovima: na predlog Osnovne zajednice MO, jugoslovenski Odbor je 1969. godine omogućio violinistkinji Vesni Stefanović boravak u Oslavu u Poljskoj, flautisti Tihomiru Stojanoviću u Arviku u Švedskoj, violinisti Borivoju Pejčiću u SR Nemačkoj¹¹¹ i, nekoliko godina kasnije, u Belgiji,¹¹² dok se Vasil Gelev, klarinetista rodnom iz Dimitrograd, usavršavao 1972. godine u muzičkom kampu u Pečuju.¹¹³ Još jedan aspekt međunarodne saradnje ostvaren je u okviru tradicionalne manifestacije MO pod nazivom „Jugoslovensko-nemačka horska nedelja”, koja se naizmenično održavala u gradovima Jugoslavije i SR Nemačke, učešćem pevača iz Hora mladih „Dr Vojislav Vučković” i članova MO Aleksinca u mešovitom jugoslovensko-nemačkom horu.¹¹⁴

S namerom da omogući veće angažovanje mladih umetnika i talentovanih učenika muzičkih škola nagrađenih na republičkim i saveznim takmičenjima, Niški simfonijski orkestar planirao je da na početku sezone 1968/69. uvede ciklus koncerata „Mladi za mlade” po ugledu na istoimeni ciklus koji je u saradnji

¹¹⁰ Bratić, *Deset godina Muzičke omladine Aleksinac*, 35–36. Manje uspešne u kvizovima MOS-a 1972. i 1973. godine bile su ekipe MO Niša iz Osnovne škole „Učitelj Tasa” i gimnazija „Stevan Sremac” i „Svetozar Marković”, koje su iz takmičenja ispale već posle prvog kruga (Anonim, „U kvizu Muzičke omladine Srbije”, *Narodne novine*, 25. april, 1972, 6; Anonim, „Posle prvog kola kviza Muzičke omladine. Nišljije ispale iz takmičenja”, *Narodne novine*, 16. april, 1973, 5). Bolje rezultate ostvarili su učenici osnovnih škola i gimnazija u takmičenju MO za najbolji muzički album: Osnovna škola „Čegar” osvojila je 1973. drugu nagradu, a gimnazije „Svetozar Marković” i „9. maj” nagrađene su 1980. i 1984. najvišim priznanjem „Zlatnom lirom (harfom)” (D. D., „Iz rada Muzičke omladine Niša. Stigla ‘Zlatna lira’”; Anonim, „U akciji Muzičke omladine Srbije i ‘Politike’. ‘Zlatna harfa’ školi ‘9. maj’”, *Narodne novine*, 27. novembar, 1984, 7).

¹¹¹ Anonim, „Sezona uspeha Muzičke omladine – gosti međunarodnih kampova”, *Narodne novine*, 4. jul, 1969, 11. Iste godine je još 14 mladih muzičara iz Niša boravilo u jugoslovenskom međunarodnom muzičkom kampu na Gorskom jezeru.

¹¹² S. Milićević, „Susret sa violinistom Borivojem Pejčićem – orkestarski kamp – škola talentovanih”, *Narodne novine*, 23. avgust, 1973, 5.

¹¹³ AJ, 476, R17, „Boravak klarinetiste Vasila Geleva u muzičkom kampu u Pečuju”, 1972.

¹¹⁴ Anonim, „Pripremljen program rada Muzičke omladine – šest koncerata i kviz”, *Narodne novine*, 11. oktobar, 1973, 5; Bratić, *Deset godina Muzičke omladine Aleksinac*, 41. Na „Jugoslovensko-nemačkoj horskoj nedelji”, održanoj u Trossingenu (Trossingen) 1974. godine, jugoslovenski učesnici, pretežno studenti, upoznali su se s horskom muzikom Lasa (Lasso), Hajdna (Haydn), Mendelsona (Mendelssohn), Šumana (Schumann) i Bruknera (Bruckner), „a nemački učesnici su mogli da saznaju nešto više o jugoslovenskoj horskoj umetnosti preko dela S. Mokranjca, Hristića, Minte Aleksinačkog, M. Tajčevića i drugih” (Zoran Samardžić, „Aleksinčani u Trossingenu”, *Pro musica za Muzičku omladinu 17/75–76 /1974/*: 17).

s Beogradskom filharmonijom organizovala MO Beograda.¹¹⁵ Vančo Čavdarski, gostujući dirigent Niškog orkestra, smatrao je da će ovi koncerti biti dobra prilika za mlade umetnike da pokažu svoj talenat i istovremeno još jedna mogućnost da Orkestar u saradnji s organizacijom MO vaspitno deluje u pravcu približavanja umetničke muzike široj populaciji mladih: „Ovaj pokret treba pomagati jer u njemu omladinska organizacija može naći idealno polje za širenje i sprovođenje svojih ideoloških koncepcija. Lako je uočiti da su stare forme rada preživjele. Omladinu treba privući nečim lepim i trajnim i tako je otrgnuti od hipija i šundova [sic!], treba je uvesti u pravu umetnost jer ona ume da je ceni”.¹¹⁶

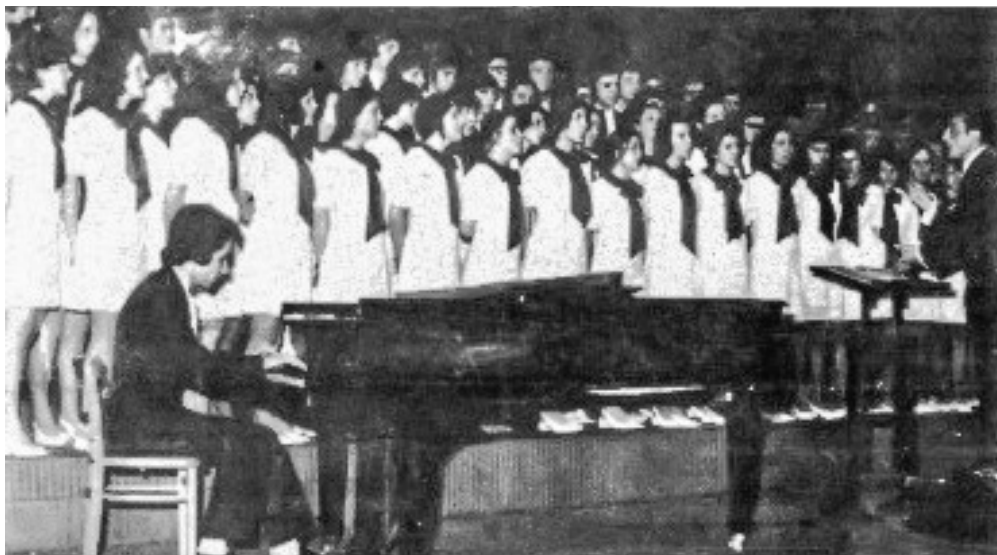
Međunarodni dan MO obeležen je 1969. godine u Nišu upravo na ovaj način: koncertom Niškog simfonijskog orkestra sa solistima koji su osvojili nagrade na takmičenju mladih umetnika u Zagrebu – violončelistkinjom Ksenijom Janković i klarinetistom Vasilom Gelevim, a u organizaciji Saveza muzičkih umetnika Jugoslavije i suorganizaciji MO.¹¹⁷ Tokom „Ciklusa niških umetnika”, u organizaciji Simfonijskog orkestra i MO Niša, održana su tokom 1972. godine tri koncerta s mladim izvođačima kao solistima, a najuspešnijem od njih omogućen je nastup s Orkestrom na predstojećem gostovanju u rumunskom gradu Krajovi.¹¹⁸

¹¹⁵ Anonim, „Koncerti – mladi za mlade”, *Narodne novine*, 23. avgust, 1968, 9. Ciklus je 70-ih godina preimenovan u „Ciklus niških umetnika” / „Resitali mladih niških umetnika” (Nešić, „Da li organizacija Muzička omladina nije za veće gradove? Aleksinac bolji od Niša”). Praksa angažovanja izvođača iz Niša za nastupe sa Simfonijskim orkestrom nastavljena je i kasnije, tokom osme i devete decenije prošlog veka iako koncerti nisu najavljivani kao poseban ciklus.

¹¹⁶ Anonim, „Koncerti – mladi za mlade”.

¹¹⁷ Anonim, „U organizaciji Muzičke omladine. Koncert Simfonijskog orkestra”, *Narodne novine*, 28. novembar, 1969, 15. Iste godine (1969) MOJ je proslavio 15-godišnjicu rada. U Nišu je tim povodom održan koncert Simfonijskog orkestra s izvođačima iz Niša i drugih gradova Srbije i Jugoslavije: mladim niškim flautistom Tihomirom Stojanovićem i gostima iz Dubrovnika i Beograda – sopranom Verom Berdović, baritonom Dušanom Jankovićem, flautistom Tahinom Kulenovićem, kao i dirigentom iz Skoplja Petrom Petrovskim. „Ovakvo brojni solisti kao i raznovrstan program simbolizovali su na neki način masovnost, pa može se reći i raznovrsnost Muzičke omladine”. Na koncertu je izvedena Glukova (Gluck) uvertira za operu *Ifigenija na Aulidi* i dela Domenika Čimarozze (Cimarosa): Koncert za dve flaute i orkestar i arije iz opere *Služavka gospodarica* (Mirjana Ivanović, „Muzički život. Koncert gradskog orkestra”, *Narodne novine*, 25. april, 1969, 9).

¹¹⁸ Na prvom koncertu s Orkestrom koji je vodio dirigent Juraj Ferik nastupali su violinisti Borivoje Pejčić u Mocartovom Koncertu u A-duru i Zoran Hadži Pešić u Bahovom Koncertu u E-duru za violinu i orkestar; na drugom koncertu nastupio je pijanista Miloš Ivanović sa Šumanovim Koncertom za klavir i orkestar u a-molu, dok je na trećem solističku deonicu u Klavirskom koncertu br. 4 u G-duru L. van Betovena (Beethoven) tumačila Svetlana Avramović (Anonim, „Simfonijski orkestar i Muzička omladina organizuju. Ciklus niških umetnika”, *Narodne novine*, 24. januar, 1972, 6; Konstantin Babić, „Ciklus niških umetnika. Sigurni pijanista Ivanović”, *Narodne novine*, 21. april, 1972, 6; Anonim, „Muzički život. Uspešan debi”, *Narodne novine*, 24. maj, 1972, 6). U organizaciji MO Niša i lokalnih podružnica, flautista Tihomir Stojanović, violinista Borivoje Pejčić i pijanistkinja Svetlana Avramović svirali su s Orkestrom i na gostovanjima u Pirotu, Beloj Palanci, Dimitrovgradu i Aleksincu (Anonim, „Simfonijski orkestar večeras u Pirotu. Solisti Pejčić i Stojanović”, *Narodne novine*, 27. april, 1971, 4; Bratić, „Muzički život. Niški orkestar u

Slika 4. Hor mladih „Dr Vojislav Vučković“, pijanista Miloš Ivanović i dirigent Radojica Milosavljević na svečanom koncertu povodom 20-godišnjice MOJ-a. Izvor: *Narodne novine*, 13. mart, 1974, 5.

Izvođači iz Niša učestvovali su zajedno sa Simfonijskim orkestrom na koncertu posvećenom obeležavanju 20-godišnjice MOJ-a, 30-godišnjice Antifašističke skupštine narodnog oslobođenja Srbije (ASNOS) i 50-godišnjice smrti Vladimira Iljiča Lenjina (ЛЕНИН). Hor mladih „Dr Vojislav Vučković“ i dirigent Radojica Milosavljević su u prvom delu koncerta izveli *a capella* program renesansnih, srpskih i ruskih kompozitora, a u drugom delu Horu su se, u Betovenovoj *Fantaziji* za klavir, hor i orkestar, pridružili solista na klaviru, pijanista iz Niša Miloš Ivanović i Orkestar s dirigentom Vojislavom Ilićem iz Beograda.¹¹⁹ Za

Aleksincu”, *Narodne novine*, 16. decembar, 1971, 6). Program beogradske MO „Mladi za mlade” predstavio je u Aleksincu nagrađene učenike srednjih muzičkih škola i Muzičke akademije iz Beograda (1971). Pod istim nazivom održan je u Aleksincu i koncert učenika Škole za muzičke talente iz Čuprije (1975) (Bratić, *Letopis muzičkog života*, 79, 103).

¹¹⁹ Anonim, „U čast proslave 30. godišnjice ASNOS-a i 50. godišnjice Vladimira Ilića Lenjina. Jubilarni koncert Muzičke omladine”, *Narodne novine*, 13. mart 1974, 5. Vojislav Ilić je povodom jubileja ocenio aktuelni položaj MO i ukazao na neophodne promene u društvenom okruženju, čime bi se stvorili bolji uslovi za delovanje i napredak ove organizacije: „Činjenica je da se Muzička omladina nalazi u procepu između osvedočenih muzičkih vrednosti i šunda. Napadnuta je sa svih strana. Da bi se to izmenilo potrebno je izvršiti reformu školstva, muzičkog života u celini i programa naših radio-stanica” (S. Guščin, „Razgovor sa dirigentom Vojislavom Ilićem pred večerašnji koncert – koncert posvećen jubilejima”, *Narodne novine*, 11. mart, 1974, 5). Koncert s istim programom i izvođačima održan je mesec dana ranije u Beloj Palanci (Anonim, „Simfonijski orkestar u Beloj Palanci. Koncert posvećen jubilejima”, *Narodne novine*, 1. februar, 1974, 5). Obeležavanju jubileja pridružile su se i *Narodne novine* tekstem Tomislava Bratića o 20-godišnjem radu MOJ-a (Tomislav Bratić, „Dvadeset godina Muzičke omladine”, *Narodne novine*, 16. februar, 1974, 8).

umetničko angažovanje u akcijama i programima MO Hor mladih „Dr Vojislav Vučković” dobio je 1979. godine povelju „Mladi za mlade”, prilikom obeležavanja 25-godišnjice MOS-a.¹²⁰

4. Koncertni programi jugoslovenskih i inostranih izvođača

Krajnji cilj raznovrsnih programskih aktivnosti i oblika delovanja MO bio je podsticanje zainteresovanosti za neposredan susret s umetničkom muzikom, odnosno pripremanje mladih za ulazak u prostore profesionalnog muzičkog života kao što su koncertne sale. U koncertnim salama su se izvodili pretplatni ciklusi u vidu niza celovečernih koncerata domaćih i inostranih solista, kamernih sastava, orkestrara, horova, folklornih ansambala, dramskih i baletskih umetnika, namenjenih ne samo omladini već i najširoj populaciji. Programi pretplatnih koncerata pripremani su u skladu sa stepenom znanja mladih o umetničkoj muzici, njihovim naklonostima i interesovanjima, ali i spremnošću da svoja iskustva i saznanja prošire.¹²¹ Pravu meru u sadržajnom obogaćivanju koncertnih programa nije, međutim, bilo lako postići: „Sadržaj koncerata prilično je standardan. Mali je broj i izvođenih autora i dela”,¹²² pa je izvođačima sugerisano da „u izboru programa, vodeći računa o uzrastu, budu malo smeliji”.¹²³

U periodu aktivnog delovanja organizacija MO na jugu Srbije, brojni su umetnici iz ove republike, ali i iz drugih jugoslovenskih republika (Slovenije, Hrvatske i Makedonije), nastupali u Nišu, Aleksincu, Pirotu i Dimitrovgradu, s uglavnom standardnim, kanonskim opusima barokne, klasičarske i romantičarske literature. Opšti pogled na koncertne programe ostvarene u saradnji MOS-a s lokalnim organizacijama MO ukazuje na to da su pojedini izvođači i ansambli relativno često muzicirali u ovim gradovima: osim solista koji su postali „zaštitna lica” MOS-a – Dušana Trbojevića, Nikole Rackova, Tripa Simonitija i Daniela Kirna, publika je slušala i druge poznate umetnike i ansamble.¹²⁴

¹²⁰ Mirjana Ivanović, „Povodom 25-godišnjice Muzičke omladine Srbije”, *Pro musica za Muzičku omladinu* 36/99 (1979): 10. Pre ovog priznanja, Hor mladih „Dr Vojislav Vučković” osvojio je prvo mesto u konkurenciji mešovitih horova na VII takmičenju muzičkih škola Srbije, održanom u Beogradu 1974. godine, pod pokroviteljstvom MOS-a (Anonim, „Na VII takmičenju Muzičkih škola Srbije. Hor mladih prvi”, *Narodne novine*, 18. mart, 1974, 5).

¹²¹ Dušan Skovran: „Muzička omladina – društvena funkcija i metod rada”, *Pro musica za Muzičku omladinu* 1 (1971): 4. „Programi svih vrsta priredaba Muzičke omladine Jugoslavije podvrgnuti su, u granicama mogućnosti, osnovnoj težnji *estetskog* vaspitanja naše omladine” (Ivo Vuljević / ur./, *Deset godina Muzičke omladine Jugoslavije* /Zagreb: Muzička omladina Jugoslavije, 1964/, 24).

¹²² Dušan Trbojević, „Muzička omladina. Predlažem...”, *Pro musica* 50 (1970): 21.

¹²³ Isto: „Za sve naše programe karakteristično je osećanje straha od ozbiljnih i teških programa. Predlažem da ubuduće ne potcenjujemo sposobnost mladih da prate muziku, da im ne dajemo programe u ‘oblandama’ i time ih navikavamo da muziku shvataju kao nešto vrlo pristupačno i lako”.

¹²⁴ Olga Jovanović, Darinka Mihajlović, Jovan Jovičić, Miroslav Čangalović, Đurđevka Čakarević, Nikola Mitić, Iskra Božinovska, Milica Barić, Vladimir Krpan, Ranko Tudor, Jovan Kolundžija,

S obzirom na višedecenijski vremenski kontinuitet koji je karakterističan za istoriju MO Aleksinca, najveći broj pomenutih umetnika nastupao je u ovom gradu, pa su celovečernji koncerti pretplatnih ciklusa MO dominantno obeležili muzički život Aleksinca. O značaju pretplatnih ciklusa u vidu omladinskih i večernjih koncerata – kada je reč o domenu porasta celokupnog broja koncertnih događaja u pojedinim gradovima na jugu Srbije – govori podatak da su u toku 1965. godine u Aleksincu održana ukupno dva, a u Nišu 12 koncerata umetničke muzike, da bi planirani broj koncerata samo u organizaciji MO porastao posle pet godina – u sezoni 1969/70. na 17 (s 2.000 pretplatnika) u Aleksincu i 16 (s 1.880 pretplatnika) u Nišu.¹²⁵

Pojedini koncerti domaćih izvođača predstavljali su događaje od posebnog značaja za kulturni i muzički život sredina u kojima su se odigrali. Zainteresovana publika u sali Kulturnog centra u Dimitrovgradu 1973. godine je imala priliku da prvi put čuje zvuk velikog simfonijskog orkestra u punom sastavu zahvaljujući gostovanju Beogradske filharmonije pod vođstvom dirigenta Živojina Zdravkovića.¹²⁶ Stanovnici sela Donja Trnava pored Niša mogli su iste godine da prvi put uživo prisustvuju izvođenju umetničke muzike na nastupu Srpskog gudačkog kvarteta, održanom povodom osnivanja seoske podružnice MO.¹²⁷ Nekoliko godina kasnije (1977) istu mogućnost imali su i stanovnici Surdulice – oni su prisustvovali koncertu umetničke muzike, koji je po prvi put održan u ovoj varošici na jugu Srbije, u sali Narodnog univerziteta. Koncert je održao Kamerni orkestar „Dušan Skovran” s dirigentom Aleksandrom Pavlovićem.¹²⁸

Sreten Krstić, Beogradski klavirski trio, Trio „Levai” (Subotica), Trio „Lorenc” (Ljubljana), Srpski gudački kvartet, Zemunski gudački kvartet, Beogradski duvački kvintet, Kamerni orkestar Muzičke akademije u Beogradu / Akademski kamerni orkestar Beograd (dirigent Dušan Skovran), Kamerni orkestar „Pro Musica” (dirigent Đura Jakšić), Kamerni orkestar „Dušan Skovran” (dirigent Aleksandar Pavlović), Gudači Sv. Đorđa (dirigent Petar Ivanović), Beogradska filharmonija (dirigenti Živojin Zdravković, Stanko Šepić, Angel Šurev), Hor i Simfonijski orkestar Doma JNA iz Beograda (dirigent Angel Šurev), Akademski hor „Collegium musicum” (dirigent Darinka Matić Marović), hor Akademskog kulturno-umetničkog društva (AKUD) „Ivo Lola Ribar” (dirigent Dušan Maksimović), ansambl „Renesans”, ansambl „Muzika antika”, Ansambl narodnih igara „Kolo” iz Beograda, Beogradski savremeni balet Smiljane Mandukić, Džez ansambl Lale Kovačeva.

¹²⁵ Anonim, „Koncertni život u unutrašnjosti”, *Pro musica* 13 (1966): 7; Pavlović, „Abonmani Muzičke omladine”.

¹²⁶ Na programu je bila uvertira *Egmont* L. van Betovena, Simfonija u d-molu S. Franka (Franck) i Končertino za klarinet i orkestar K. M. fon Vebera (Weber) (solista Vasil Gelev) (Milica Petković, „Dopisi. Dimitrovgrad”, *Pro musica za Muzičku omladinu* 10/69 /1973/: 12). Beogradska filharmonija sa solistom Miroslavom Čangalovićem i dirigentom Živojinom Zdravkovićem održala je 1976. godine, posle nastupa u Aleksincu, svoj prvi koncert u Domu rudara na Aleksinačkom Rudniku (Bratić, *Letopis muzičkog života*, 110).

¹²⁷ Slađana Petković, „Dopisi. Donja Trnava”, *Pro musica za Muzičku omladinu* 9/70 (1973): 11.

¹²⁸ Biljana Zdravković, „Turneja. Kamerni orkestar ‘Dušan Skovran’ u Srbiji”, *Pro musica za Muzičku omladinu* 30/92 (1977): 13.

Mapa zemalja iz kojih su, zahvaljujući međunarodnoj saradnji MOJ-a sa srodnim inostranim organizacijama, omogućena gostovanja umetnika i ansambala obuhvata područja Zapadne i Istočne Evrope, Amerike i Kanade.¹²⁹ Najveći broj njih posetio je Aleksinac i Niš, dok su, prema dostupnim izvorima, koncerti Duvačkog kvinteta iz Belgije, inače održani u Pirotu i Dimitrovgradu 1973, kao i koncert umetnika iz Poljske „Nove boje i zvuci”, koji je održan u Pirotu 1976. godine, bili jedini nastupi stranih izvođača u ovim gradovima.¹³⁰ Jedan od najznačajnijih koncertnih događaja u Nišu u drugoj polovini 20. veka – resital Svjatoslava Rihtera (Рихтер) u novembru 1967. godine – nije održan u organizaciji MO, ali su njeni članovi uspostavili kontakt s čuvenim pijanistom. Rihter je postao počasni član MO Niša, od koje je na poklon dobio komplet gramofonskih ploča s delima Stevana Mokranjca.¹³¹

Slika 5. Svjatoslav Rihter s članovima MO Niša.
Izvor: *Narodne novine*,
9. decembar, 1967, 6.

Iako se većina umetnika i ansambala iz inostranstva opredelila za standardne koncertne programe, nekoliko nastupa privuklo je pažnju publike nekonvencionalnim izborom repertoara: Džon Gitings (Gittings) i Norman Šetler (Shetler) s repertoarom crnačke duhovne muzike i solo pesmama američkih autora Čarlsa Ajvza (Ives) i Arona Koplanda (Copland), spoj neobičnih instrumentalnih boja na koncertu „Novi zvuci i boje” kvarteta trombona i soliste na harmonici Ireneuša Vrubela (Vrôbel), dela Darijusa Mijoa (Milhaud), Žaka Šarpantjea (Charpentier) i Žaka Budona (Boudon), koje je na Martenoovim talasima interpretirao Žan Lorando (Lorando), zatim nestandardni kamerni sastavi i sastavi udaraljki na

¹²⁹ Francuska: Trio „Ravel”, Trio „Fontanarosa”, ansambl „Manivel”; Belgija: Instrumentalna grupa Fransea Glorijeja (Franse Glorije /Glorieux/, klavir, Pol Burdije /Bourdieu/, udaraljke, Jef van Boven /Boven/, flauta), Ansambl profesora i studenata udaraljki s Kraljevskog konzervatorijuma iz Brisela, Duvački kvintet; Italija: Masimo de Bonfils (Bonfils) (violina); Poljska: Ireneuš Vrubel (harmonika), Kvartet trombona, Varšavski trio, Kamerni hor „I musici cantanti”; Čehoslovačka: hor „Brnski madrigalisti”; Mađarska: Duo „Bartok”; Rumunija: Štefan Ruha (Ruha) (violina); SAD: Džon Gitings (Gittings) (bariton, gitara), Norman Šetler (klavir); Kanada: Marek Jablonski (Jablonski) (klavir), Džejs Kempbel (Campbell) (klarinet), ansambl Žana Lorandoa.

¹³⁰ Anonim, „Kalendar Muzičke omladine od 1. aprila do 1. maja”, *Pro musica za Muzičku omladinu* 9 (1973): 13–14. M. P., „Dopisi. Pirost”, *Pro musica za Muzičku omladinu* 24/84 (1976): 8. U oktobru 1973. godine u Pirotu je gostovala Filharmonija iz Krajeve, ali je ovaj nastup realizovan zahvaljujući saradnji rumunskog i niškog simfonijskog orkestra, a ne angažovanju MO (Milica Petković, „Vesti iz zemlje. Pirost”, *Pro musica* 69 /1973/: 30).

¹³¹ Anonim, „Muzička omladina u Sofiji”. Planirano je da uoči nastupa u Nišu, pijanista Miloš Ivanović članovima MO održi predavanje o Rihteru, ali na zakazano predavanje niko nije došao (N., „Zajednica Muzičke omladine”).

nastupima ansambla Fransea Glorijea (Glorieux) i profesora i studenata s Kraljevskog konzervatorijuma iz Brisela („Koncert za 100 udaraljki”).

U pogledu recepcije programa celovečernih koncerata MO mogu se zapaziti različite reakcije publike i uglavnom pozitivne ocene stručne kritike.¹³² Publika u Aleksincu i Pirotu s pažnjom i naklonošću pratila je ove muzičke događaje, o čemu su veoma pohvalno govorili i sami izvođači:

Naš ansambl [Trio „Lorenc”, S. C.] svirao je mnogo puta za Muzičku omladinu. Imali smo bezbroj koncerata... Na sreću, imali smo priliku da sviramo i kod vas u Aleksincu. Možemo slobodno da kažemo, da je naš nastup kod vas ostao za nas jedan od najboljih, najsvetlijih trenutaka u našoj karijeri. Ne samo izvanredna ljubaznost, gostoprimstvo i srdačnost vaših ljudi, nego i odgovornost, svesnost velikog i značajnog zadatka vaše cenjene organizacije bilo je ono što se ne može zaboraviti. Vi ste u punoj meri shvatili važnost zadatka Muzičke omladine, pa zato nisu izostali ni rezultati.¹³³

Mladi muzičari ansambla Trio „Fontanarosa” iz Pariza su svoju temperamentnost i spontanost u izvođenju kompozicija Hendla (Haendl), Čajkovskog, Leklera (Leclair) i Forea (Fauré) preneli na slušaoc, koji su ih srdačno pozdravili u punoj sali Muzičke škole u Nišu.¹³⁴ Nastup klavirskog ansambla Trio

¹³² „Kamerni hor iz Varšave ‘I musici cantanti’ predstavljao je pravo osveženje repertoara MO. Razigrani, mladalački poletni, sa ujednačenim glasovnim kvalitetima i izgrađenom kulturom pevanja, madrigalisti iz Varšave su izveli program starih majstora, počev od male madrigalske komedije iz XVI veka ‘Senilna ludost’ Bankijerija, preko pesama nepoznatih autora Poljske iz XVI veka do kompozicija majstora vokalne polifonije Orlando di Lasa, Žanekena i drugih” (Mirjana Ivanović, „Muzika u zemlji. Niš”, *Pro musica* 44 /1969/: 38). „Mladi entuzijasti Kamernog ansambla Muzičke omladine, kao i uvek u izvođenju svog sa ukusom stilizovanog programa, i oboist Mikloš Barta priredili su veoma prijatno veče” (Mirjana Ivanović, „Vesti iz zemlje. Niš”, *Pro musica* 53 /1971/: 24).

¹³³ Bratić, *Deset godina Muzičke omladine Aleksinac*, 62. „Puna sala pažljivih slušalaca, najveća je radost svakog umetnika, a Aleksinac, Žitkovac, Grejač, Ljubeš, Aleksinački Rudnik i ostala mesta u kojima smo gostovali [Srpski gudački kvartet, S. C.] mogu da se ponose svojom omladinom i pionirima koji su nas svojom ljubavlju prema muzici zadužili da se vraćamo među njih sa uvek novim umetničkim elanom”. „Koncert poznatog violiniste [Tripo Simonuti, S. C.] izazvao je veliko interesovanje među ljubiteljima ozbiljne muzike u Pirotu, pa je sala Oglednog centra Biblioteke bila prepuna” (M. P. „Violinista Simonuti u Pirotu”, *Narodne novine*, 25. novembar, 1971, 6). Na koncertu Dragutina Bogosavljevića, Nade Kecman i Dušana Bogdanovića pod nazivom „Muzika Španije”, u organizaciji MO, publika u Pirotu i Dimitrovgradu prvi put je čula gitaru „u jednom novom svetlu, pa i nije čudo što je mladi Bogdanović izmamio oduševljene i nepodeljene aplauze i simpatije publike” (Milica Petković, „Dopisi. Pirot”, *Pro musica za Muzičku omladinu* 8 /1973/: 9).

¹³⁴ Mirjana Ivanović, „Vesti iz zemlje. Niš”, *Pro musica* 47 (1970): 29; „Pažnja sa kojom su slušaoci slušali muziciranje nadarenog trija ponela je i same umetnike da sa žarom sviraju imajući pred sobom poštovanje svoje umetničke ličnosti i umetnosti koju prezentuju” (Mirjana Ivanović, „Umesto prikaza – antipropaganda muzike”, *Narodne novine*, 17. april, 1970, 17)

„Lorenc” iz Ljubljane, koji se istakao stilski heterogenim programom kamernih dela klasicizma, romantizma i savremene slovenačke muzike, takođe je naišao na veoma dobar prijem kod mladih u Nišu, koji su činili većinu publike u sali Simfonijskog orkestra.¹³⁵ Sasvim suprotno interesovanje pokazala je niška publika prilikom gostovanja ansambla „Pro Musica” iz Beograda: predstavnik organizatora zamolio je dirigenta Đuru Jakšića da skрати koncert zbog malog broja posetilaca, koji bi salu sigurno napustili posle pauze.¹³⁶ Koncertni događaj u organizaciji MO koji se, po pitanju odnosa publike, može navesti kao krajnje negativan primer jeste nastup ansambla Fransea Glorijea u Nišu 1970. godine. Započet u sali Doma JNA, koncert ovog svestranog muzičara iz Belgije, koji je inspiraciju za svoje kompozicije često nalazio u melodijsko-ritmičkom bogatstvu tradicionalne muzike Azije, Afrike i Južne Amerike, pritom saradnika čuvenog Morisa Bežara (Béjart), na kraju je prekinut zbog galame i neprimerenog ponašanja publike, uz rezignirani komentar umetnika: „Svirao sam i u Africi ali na ovakvu publiku nisam nikada naišao!”¹³⁷ Međutim, Glorije se, takođe, mladoj publici u Aleksincu zahvalio na pažnji i odličnom prijemu improvizacija narodne pesme „Niška Banja” i hitova „Bitlsa” (The Beatles) izvedenim na bis.¹³⁸

¹³⁵ Hajdn: Trio u G-duru, Čajkovski: „Oktobar” iz ciklusa *Godišnja doba*, Grig (Grieg): „Agripin ples” iz svite *Per Gint*, Smetana: III stav iz Trija u g-molu, Ramovš: *Kontrasti* (Mirjana Ivanović, „Muzički život. Klavirski trio Lorenc”, *Narodne novine*, 4. april, 1969, 13)

¹³⁶ T. Milosavljević, „Zašto su u Nišu koncerti ozbiljne muzike slabo posećeni. Neozbiljni za ozbiljnu muziku?!” *Narodne novine*, 13. septembar, 1979, 10. „Organizator je molio za skraćivanje jer je u salu ‘nasilno’ doveden jedan hor, koji je, uz četrdesetak ‘legalnih’ posetilaca, predstavljao čitav auditorijum. Publika tako skupljena, ne bi izdržala pauzu između dva dela koncerta i sigurno bi napustila salu. Da se to ne bi desilo, dirigent je zamoljen da koncert održi u jednom dahu. Dirigent se zaprepastio, ali je uvažio prilično ‘stručno’ mišljenje organizatora i skratio koncert!” Pažnju muzičke javnosti nije privukao ni koncert Beogradske filharmonije s prvakinjom Beogradske opere Radmilom Smiljanić, održan u Narodnom pozorištu u Nišu 1976. godine, pred malobrojnou publikom, iako se dirigent Živojin Zdravković opredelio za popularni repertoar koji je po njegovom mišljenju odgovarao širem auditorijumu (Verdi, Gotovac, Guno /Gounod/, Dvoržak /Dvořák/, Krstić) (Zoran Samardžić, „Dopisi. Niš – Aleksinac. Dela za novu publiku”, *Pro musica za Muzičku omladinu* 26/87 /1977/: 9).

¹³⁷ Ivanović, „Umesto prikaza – antipropaganda muzike”. „Šta je dovelo do ovakvog debakla i koji su propusti organizatora? Pre svega, održavanje koncerata u tako velikoj sali, neizbežno nameće predpripremu mladih slušalaca koja bi obuhvatila njihovo upoznavanje sa programom, karakterom muzike i samim umetnicima, što bi kod njih svakako pobudilo interes za taj događaj i stvorilo pogodnu atmosferu za normalno održavanje koncerta. Nažalost, ovoga puta to nije bio slučaj i mlada publika, potpuno nespremna i nezainteresovana nije bila spremna da prihvati doživljaj koji je bio pred njom”.

¹³⁸ Tomislav Bratić, „Vesti iz zemlje. Aleksinac”, *Pro musica* 47 (1970): 30.

5. Zaključna razmatranja

Na osnovu analize ostvarenih rezultata i modaliteta delovanja MO na jugu Srbije, može se zaključiti da je ova organizacija prolazila kroz dve osnovne faze: fazu manje ili više dinamičnog razvoja i fazu stagnacije. Osim MO Aleksinca, koja je uspela da od osnivanja 1966. do sredine 90-ih godina očuva kontinuitet i da se raznovrsnošću i kvalitetom plasiranih programa nametne kao organizacija koja je ključno uticala na fizionomiju lokalnog muzičkog života, periodi aktivnog rada MO Niša, Pirota i Dimitrovgrada trajali su isuviše kratko – s prekidima nešto duže od jedne decenije – da bi se postigli ozbiljniji rezultati i veći vaspitno-obrazovni uticaj na mlade generacije u ovim sredinama. Najdinamičniju aktivnost ove tri organizacije ostvarile su tokom nekoliko godina u prvoj polovini osme decenije.

Među onima koji su pratili programe i akcije MOS-a, najbrojniji su bili učenici osnovnih i srednjih škola. U Aleksincu i Pirotu, sadržaji MO doprli su u izvesnoj meri i do seoske i radničke populacije i pripadnika JNA. Skromniji rezultati u pogledu postizanja zainteresovanosti kod različitih uzrasnih i socijalnih kategorija postignuti su u Nišu iako je ovaj grad bio industrijski centar juga Srbije, s industrijskim sistemima u kojima je radio veliki broj radnika (elektronska, duvanska i mašinska industrija). Ista ocena, nažalost, važi i za akademsku populaciju. Na Univerzitetu u Nišu uspešno je delovalo nekoliko amaterskih kulturno-umetničkih sekcija (Studentsko pozorište, Akademski folklorni ansambl „Oro”, Akademski hor „Veljko Vlahović”), ali MO, najverovatnije zbog diskontinuiteta u radu, nije ostvarila očiglednije i trajnije prisustvo u grupi studentske omladine.

U zajednicama na jugu izgleda nije bilo oprečnih stavova povodom važnih pitanja koja su zaokupljala MOJ i MOS. MO Niša, Aleksinca, Pirota i Dimitrovgrada jedinstveno su se opredelile za umetničku muziku kao jedino prihvatljivo vaspitno sredstvo, koje je istovremeno i ideološki i politički podobno, i koje je odredilo programske sadržaje državne i republičke organizacije. Prihvatanje džez-a u obrazovne i koncertne aktivnosti organizacija u Nišu i Aleksincu takođe je bilo u skladu sa stavom državne i republičke organizacije o ovom žanru kao proverenoj muzičkoj vrednosti.¹³⁹ Rokenrol je morao da sačeka drugu polovinu 70-ih, kada je i MOJ pod izvesnim pritiskom organizacije SSOJ zauzeo fleksibilniji stav prema ovoj vrsti popularne muzike i prihvatio mogućnost da i ona postane jedan od segmenata njegovog delovanja.¹⁴⁰

¹³⁹ Aleksandar Raković, „Savez socijalističke omladine Jugoslavije i Muzička omladina Jugoslavije u sporu oko rokenrola (1971–1981)”, *Tokovi istorije* 3 (2012): 180. O tome je detaljnije diskutovano u poglavljima 1 i 7 ovog zbornika.

¹⁴⁰ Isto, 185. Programskim zadacima formulisanim na Izornoj konferenciji Opštinske organizacije MO Niša 1977. godine predviđeno je da će ova organizacija „pored negovanja seriozne muzike,

Nesumnjivo da je važnu ulogu u uspešnom radu MO Aleksinca odigrao njen prvi predsednik Tomislav Bratić, koji je uz pomoć saradnika i uz podršku sugrađana, naročito onih na rukovodećim mestima ustanova kulture, s velikim entuzijazmom i posvećenošću istrajavao na unapređenju njenih organizacionih i programskih potencijala, svestan činjenice da su promene i napredak u domenu muzičkog prosvetavanja, vaspitanja i stvaranja kulturnih navika kod mladih dugotrajan i, u postojećim promenljivim društvenim i ekonomskim okolnostima, prilično neizvestan proces.¹⁴¹ U rukovodstvima MO Pirota i Dimitrovgrada, i pored početnih ambicija, očigledno nisu postojale takve ličnosti koje bi ove organizacije dosledno i kontinuirano vodile u pravcu njihovog širenja i osnaživanja, ali nije bilo ni sveobuhvatnije podrške lokalne zajednice.

Delimičan uspeh MO Niša, opisan kao interesantna istorija u kojoj su se ozbiljni padovi smenjivali s veoma ozbiljnim i uspešnim rezultatima,¹⁴² svakako je posledica više uzroka. Pored onih koji se mogu svrstati u opšte izazove realnosti: nedovoljna finansijska ulaganja, sve veći uticaj popularne kulture i muzike na oblikovanje sveta mladih, kao i nezainteresovanost nastavnika i profesora, koji se uglavnom nisu mnogo trudili da đacima na pristupačan način približe programe i akcije MO, već su ih „za ruku vukli na koncerte umetničke muzike”,¹⁴³ u delovanju MO Niša može se uočiti i kompleksan skup specifičnih problema.

Dosta dugo ova organizacija tragala je za autentičnim, prepoznatljivim sadržajima, koji bi je činili različitom od ostalih gradskih kulturnih i muzičkih institucija, pokušavajući da nađe ravnotežu između republičke i sopstvene programske politike. U jednom periodu, niškoj MO je zamerana nepovezanost i nekoordinisanost s MOS-om, a u drugom nesamostalnost i preveliko oslanjanje na njene programske forme, što je bilo u suprotnosti s projektovanom slikom Niša kao centra kulturnog, umetničkog i muzičkog života na jugu Srbije. Česta prebacivanja nadležnosti između Doma mladih i Simfonijskog orkestra takođe nisu išla u prilog organizacionom i infrastrukturnom napretku MO

---

omogućiti svojim članovima da se upoznaju sa savremenim stremljenjima u muzici koje dolaze od strane džeza i roka i drugih savremenih tendencija u cilju istraživanja zvuka” (AJ, 476, R63, „Programski zadaci Opštinske organizacije Muzičke omladine Niša”, 3). Iako je 70-ih i 80-ih godina u Nišu bilo aktivno više sastava koji su stekli popularnost i na jugoslovenskoj pop-rok sceni („Lutajuća srca”, „Mama rok”, „Galija”, „Kerber”), tek sredinom 80-ih članovi Sekcije za kulturu Opštinske konferencije SSO najavili su mogućnost njihovog angažovanja u aktivnostima MO, ali pošto se planovi o obnavljanju niške organizacije nisu ostvarili, sve je ostalo na nivou predloga (Antić Obrenović, „Osnivanje Muzičke omladine Niša još na početku. Dugotrajno čekanje”).

¹⁴¹ „Primer profesora Bratića je u stvari argumentovana kritika, ali i podsticaj prosvetnim radnicima, pre svega muzičkim, koje su nepovoljni uslovi uplašili i demobilisali”. Pavlović, „Portreti aktivista. Tomislav Bratić”.

¹⁴² Pavlović, „Portreti aktivista. Tomislav Aleksić”.

¹⁴³ Milosavljević, „Zašto su u Nišu koncerti ozbiljne muzike slabo posećeni. Neozbiljni za ozbiljnu muziku?!”.

Niša. Insistiranje na osnivanju manjih ćelija – osnovnih zajednica MO, koje će se potom integrisati u veće opštinske i regionalne celine, proizašlo je iz opšte-društvenog zahteva za demokratizacijom, decentralizacijom i približavanjem umetničke muzike kao forme visoke kulture širokoj populaciji mladih – đačkoj, studentskoj, radničkoj i seoskoj omladini. To je u osnovi bila dobra zamisao jer je omogućavala razgranatost mreže osnovnih organizacija MO. Međutim, ova dosta složena i ne sasvim jasno utemeljena organizaciona struktura s brojnim funkcijama predsednika i potpredsednika različitih tela i komisija, sekretara, redaktora i drugih rukovodilaca bez jasnih nadležnosti i odgovornosti, u realnosti je bila odraz nefunkcionalnog državnog birokratskog aparata, što je bilo očigledno i u slučaju Opštinske zajednice MO Niša.

Nismo naišli na činjenice koje bi bliže osvetlile odnose unutar rukovodećih organa niške organizacije. S obzirom na to da su predsednici Opštinske zajednice MO Niša, Tomislav Aleksić i Milorad Veljković, bili profesionalni muzičari, očekivalo se da će kao profesionalci koji su dobro upoznati sa stanjem i problemima lokalnog muzičkog života uspeti da nađu formulu za uspešno funkcionisanje organizacije. Objašnjenje zašto kao rukovodioci MO nisu pokazali veću agilnost i organizacione sposobnosti možda se može naći u brojnim obavezama koje su im nametala njihova primarna zanimanja.¹⁴⁴

Na pitanje zašto MO nije naišla na više razumevanja u sredini koja je imala sve objektivne preduslove za njen razvoj takođe je moguće dati nekoliko odgovora. Iako je u Nišu postojao veći broj muzičkih i kulturnih institucija koje su se bavile profesionalnim obrazovanjem, izvođaštvom i organizacijom koncerata i upravo zbog toga imale puni legitimitet, pa i obavezu da podrže ovu organizaciju, sve

¹⁴⁴ Ova pretpostavka naročito se odnosi na Milorada Veljkovića, koji je kao dirigent horova Osnovne škole „Dositej Obradović” i AKUD „Veljko Vlahović” uložio mnogo truda i vremena u njihovu širu jugoslovensku i inostranu afirmaciju ostvarenu na takmičenjima i turnejama. Veljković je potom bio prosvetni savetnik u Školskoj upravi Nišavskog okruga i direktor Više muzičke škole u Nišu. U radu Tomislava Aleksića na mestu predsednika MO Niša prepoznat je entuzijazam, uz kritičku opasku da on „sigurno neće biti zapamćen kao efikasan i racionalan predsednik...” (Pavlović, „Portreti aktivista. Tomislav Aleksić”). Međutim, u lokalnoj javnosti upravo je nedostatak entuzijazma označen kao glavni razlog zašto se u Nišu među profesionalnim muzičarima i pedagozima nije našla ličnost koja bi se više angažovala u okviru MO: „Za sociokulturnu analizu je šta se to u stvari desilo sa značajem i ulogom pojedinca u kulturnom životu Niša, ali je evidentan podatak da ih je malo, odnosno da ih nema upravo u onim oblastima gde je trenutno njihov angažman i najneophodniji. Popularizacija muzike, književnosti, pozorišta, likovnih i drugih umetnosti koje bi za sobom trebalo da imaju čitave pokrete slušalaca, gledalaca, čitalaca i uopšte privrženika (Muzička omladina, Klub ljubitelja pozorišta, Književna omladina) prosto vapiju za ljudima koji bi istrajali na takvim kulturnim zadacima... Primera od ranije ima na pretek – sada se ne mogu izbrojati na prste jedne ruke, recimo poput onog u obližnjem Aleksincu gde je bukvalno jedan čovek organizovao i drži čitav pokret Muzičke omladine među najboljima u Srbiji i gde je gotovo normalno što na skućenom podijumu u bioskopskoj sali ili na sceni Doma rudara na Aleksinačkim Rudnicima gostuju svetska muzika imena” (D. N. Janković, „Male kulturne teme. Vreme prošlo entuzijasta”, *Narodne novine*, 3. april, 1976, 9).

one su i same bile opterećene finansijskim i kadrovskim problemima u dužem vremenskom periodu. Paradoksalno je da su se apeli za obnavljanjem i unapređenjem rada MO češće i glasnije čuli od rukovodilaca SSO – koji su problemima u funkcionisanju ove organizacije prvenstveno pristupali kao partijskom zadatku, bez udublivanja u njihovu suštinu – nego od samih muzičara i muzičkih pedagoga. Čini se da je lokalna kulturna politika u organizacionom, materijalnom i propagandnom pogledu najviše bila fokusirana na one manifestacije koje su u jugoslovenskim okvirima već stekle status prepoznatljivosti i respektabilnosti, te koje su ostvarivale značajan efekat u procesu kulturne amblemizacije grada – to su „Jugoslovenske horske svečanosti”, Festival glumačkih ostvarenja „Filmski susreti” i Likovna kolonija „Sićevo” – dok se u sferi kulture donekle zapostavljalo sve ostalo što nije imalo taj stepen reprezentativnosti.

Na osnovu do sada prikupljenih podataka o delovanju organizacija MO na jugu Srbije može se zaključiti da su one u vremenskom periodu od sredine 60-ih do početka 90-ih godina prošlog veka, u zavisnosti od brojnih objektivnih i subjektivnih činilaca, u različitim sredinama imale različitu ulogu i ostvarile različite rezultate, kako u približavanju umetničke muzike mladima tako i u kreiranju obeležja celokupnog muzičkog života. Sagledavanje istorijskog toka tih obeležja svakako ne bi bilo potpuno bez upoznavanja s pojedinačnim primerima istorija MO kao konstituentima šire kulturne i muzičke istorije lokalnih zajednica u ovom delu Srbije.

Lista referenci

Arhivski izvori

Arhiv Jugoslavije, Fond Muzičke omladine Jugoslavije (476):

- Registrature 2, 17, 56, 63, 80

Štampa i periodika

Narodne novine (Niš: Novinska ustanova „Narodne novine”, 1965–1991)

Pro musica (Beograd: Udruženje muzičkih umetnika Srbije, 1964–2001)

***

Anonim. „Sutra se u Nišu osniva organizacija Muzičke omladine”. *Narodne novine*, 20. februar, 1965, 6.

Anonim. „Muzička omladina u Sofiji”. *Narodne novine*, 23. decembar, 1967, 5.

Anonim. „Koncerti – mladi za mlade”. *Narodne novine*, 23. avgust, 1968, 9.

- Antić Obrenović, Emilija. „Iz našeg ugla. Klubovi nade”. *Narodne novine*, 23. decembar, 1985, 5.
- Bratić, Tomislav. *Deset godina Muzičke omladine Aleksinac*. Aleksinac: Muzička omladina Aleksinac, 1975.
- Bratić, Tomislav. *Letopis muzičkog života u Aleksincu 1859–2013*. Aleksinac: Centar za kulturu i umetnost, 2014.
- D. D., „Iz rada Muzičke omladine Niša. Stigla ‘Zlatna lira’”. *Narodne novine*, 10. februar, 1981, 11.
- Dobrivojević, Ivana. „Pod budnim okom partije. Kulturni i zabavni život u srpskim gradovima 1945–1955”. *Tokovi istorije* 3 (2012): 134–158.
- Guščin, S. „Predsedništvo kulturno-prosvetne zajednice razmatralo probleme muzičkog stvaralaštva u Nišu. Raštimovan muzički život”. *Narodne novine*, 20. mart, 1974, 5.
- Ivanović, Mirjana. „Umesto prikaza – antipropaganda muzike”. *Narodne novine*, 17. april, 1970, 17.
- Konstantinović, Dragana. „Kuće jugoslovenske kulture”. *Kultura* 161 (2018): 70–88.
- Krivošejev, Vladimir. „Muzejska politika u Srbiji: nastajanje, kriza i novi početak”. *Kultura* 130 (2011): 291–317.
- Milosavljević, T. „Zašto su u Nišu koncerti ozbiljne muzike slabo posećeni. Neozbiljni za ozbiljnu muziku?!”. *Narodne novine*, 13. septembar, 1979, 10.
- Pavlović, Miodrag. „Petnaest godina Muzičke omladine – Izveštaj Miodraga Pavlovića na svečanoj sednici”. *Pro musica* 40 (1969): 13–16.
- Pavlović, Miodrag. „Portreti aktivista. Tomislav Aleksić”. *Pro musica* 69 (1973): 27–28.
- Pavlović, Miodrag. „Portreti aktivista. Milica Petković”. *Pro musica za Muzičku omladinu* 33/95–96 (1978): 11.
- Petković, Sava. *Četrdeset godina Niškog simfonijskog orkestra*. Niš: Narodne novine, 1993.
- Raković, Aleksandar. „Savez socijalističke omladine Jugoslavije i Muzička omladina Jugoslavije u sporu oko rokenrola (1971–1981)”. *Tokovi istorije* 3 (2012): 159–189.
- Skovran, Dušan. „Muzička omladina – društvena funkcija i metod rada (Referat održan na Kongresu Muzičke omladine Jugoslavije u Baškom Polju 22–25 aprila)”. *Pro musica za Muzičku omladinu* 1 (1971): 1–6.
- Stefanović, Milivoje (ur.). *Niški leksikon*. Beograd: Službeni glasnik, 2011.
- Tasić, B. „Uskoro u Nišu. Obnavlja se rad Muzičke omladine”. *Narodne novine*, 18. februar, 1977, 6.
- Tim. M. „U Nišu će se u petak održati konferencija Muzičke omladine Srbije. Oslanjanje na sopstvene snage”. *Narodne novine*, 2. novembar, 1977, 7.
- Trbojević, Dušan. „Muzička omladina. Predlažem...”. *Pro musica* 50 (1970): 21.
- Vidanović, M. Predrag. *Arhivsko ogledalo prošlosti – pirotski kraj u dokumentima Istorijskog arhiva u Pirotu*. Piroto: Istorijski arhiv, 2019.
- Vukdragović, Mihailo. „Amaterizam – ravnopravni i nerazdvojni deo kulture”. *Pro Musica – V Jugoslovenske horske svečanosti* (posebno izdanje) (1974): 12–15.
- Vuljević, Ivo (ur.). *Deset godina Muzičke omladine Jugoslavije*. Zagreb: Muzička omladina Jugoslavije, 1964.